

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto / številka 17

V Celovcu, dne 25. aprila 1957

cena 1.50 silinga

Kratkovidnost in nerazumevanje

Evropa je domovina številnih narodov. Tako je bilo in tako je danes. V Evropi ni skoraj niti ene države, ki bi bila narodno enotna, saj nimamo nikjer jasnih jezikovnih meja. O kulturnih mejah v Evropi pa sploh ne moremo govoriti, ker so pač različne narodne kulture oplojevale druga drugo. Kakor je nesmiselno govoriti o kakem izključno nemškem kulturnem krogu, ker so končno Nemci v veliki meri kulturno črpali iz zakladnic francoskega in rimskega in Rimljani iz grškega kulturnega sveta, tako se ne moremo govoriti o posameznih narodnih kulturah, marveč le o evropski kulturi, katero je vsak posamezen narod doživljal in oblikoval po svoje. Brez dvoma smo Slovenci marsikateri grški ali rimski in francoski kulturni vpliv nezavestno ali zavestno prevzeli po nemškem posredovanju in smo se tako vključili v širšo evropsko kulturno skupnost. Čeprav majhni, smo vendar del Evrope in del evropske kulturne skupnosti — in smo k tej kulturni skupnosti tudi doprinesli več kakor odgovarjajoči del.

Nemška sredina

Evropske države, ki so narodnostno in jezikovno mešane, pa imajo posebno poslanstvo. Prav gotovo bi pri pravilno pojmovani evropski misiji pripadala nemškemu narodu, ki živi v sredini Evrope, neke vrste posredovalna vloga med kulturno starejšim romanskim zapadom in kulturno mlajšim, a biološko močnejšim vzhodom. Tej posredovalni vlogi pa se je nemški narod po letu 1866 popolnoma izneveril. Bismarck in Viljem II. sta gojila izrazit nemški nacionalizem in sta videla svojo življenjsko nalogo v tem, da podvržeta ali romanski zapad ali pa slovanski vzhod. V tem hotenju je pričetek nemške katastrofe in poraz Francije leta 1870/71 ni konec Francije, marveč začetek nemškega poloma. Na žalost se je avstrijska monarhija vključila v to politično smer. Priznavala je le Nemcem in Madžarom položaj vladajočega naroda, vsi drugi avstrijski narodi pa naj bi služili in dajali krvni dotok tema vladajočima »višjima« narodoma. Katastrofa, ki je sledila leta 1918, je bila v polni meri posledica nemškega stremljenja po nadvladanju Evrope in preko mej Evrope.

Nacionalizem

Tudi pretres, ki ga je povzročila prva svetovna vojna, nemškega nacionalizma ni streznil. Ta nacionalizem je doživel svoje stopnjevanje v „nacionalnem socializmu“ in ni čudno, da je temu nacionalnemu napuhu prva podlegla prav avstrijska republika, ki je v veliki meri sama in iz sebe dajala pobudo za tako pot. Končno Hitler ni zrasel le na nemških tleh prave Nemčije, marveč tudi na nemških tleh Avstrije.

Ta politični razvoj smo na Koroškem doživljali neposredno. Naši nemški sodeželani se niso zadovoljevali s tem, da bi posredovali sebi in nam Slovincem večji kos evropske kulture in tako utrjevali evropsko zavest in evropsko skupnost, marveč so gledali in še gledajo svojo življenjsko nalogo v pospeševanju nemškega nacionalizma, ki si prizadeva, kako bi najhitreje ponemčil zadnjega Slovence v deželi. Pri tem svojem početju pa govorijo o »naravnem procesu«, da, nekateri celo o »bogohotenem« razvoju v deželi. Ni mogoče večje hinavščine, kakor so take misli in taka zatrjevanja!

Kot sodeželani in državljani smo vsa desetletja in stoletja tako v materialnem, kot v duhovnem pogledu doprinašali svoj delež splošnemu kulturnemu napredku in dvig civilizacijske ravni. Ta naš dopri-

nos pa je služil le temu, da se je dvigala kulturna raven nemškega sodeželana, za svoj kulturni podvig pa smo morali dodatno prispevati sami. Vse naše kulturno življenje in naša kulturna rast je črpala iz neposrednega idealizma slovenskega kmeta, delavca in izobraženca. Javni denarji nam niso bili dostopni in celo tam, kjer so z javnim denarjem gradili kulturne ustanove, začeni od šole pa do gledališča, so vse služile le razmahu nemštva.

Zgodovina govori

Vsa zgodovina koroškega deželnega zbora, vsa zgodovina drž. zbora do leta 1918 in potem je jasna priča, da deželni zbor in tudi državni zbor za potrebe Slovencev nista imela najmanjšega razumevanja, pač pa vsak čas očitke iredente in nezanesljivosti. Morda v tej zvezi ni odveč nek primer iz zgodovine Nemčije. Leta 1870 so Nemci težko porazili svoje francoske nasprotnike v bitki pri Sedanu 2. septembra. Vsako leto so se vršile proslave te velike vojaške zmage. Ob tej priliki je govoril tudi cesar Viljem II. in dejal med drugim, da je večni sovražnik (Francija) na tleh, notranjega sovražnika (socialdemokrate) pa bo še treba uničiti. Na ta govor je nemški pisatelj F. W. Förster napisal v neki nemški reviji članek, da je cesar premlad, da bi smel izgovoriti tako usodne in napačne politične misli glede Francije in da je treba dati socialdemokratom najprej domovino doma in potem šele od njih zahtevati priznanje k tej domovini.

Förster je bil obsojen zaradi žalitve »njegovega veličanstva«. Viljemova zasnova nemške politike se je obdržala in Nemčija je medtem propadla dvakrat, ker se ni hotela zavesti svoje posredovalne vloge v Evropi.

Nemški nacionalizem je že dvakrat strogolavil tudi Avstrijo in jo zavedel v vrtimec evropskih vojnih metežev. In danes prav ta nemški nacionalizem zopet dviga svojo glavo. Na eni strani zatrjuje, da Slovencev v deželi ni, na drugi strani mobilizira ves javni in privatni nacionalizem proti Slovincem, ki jih »sploh ni«. Vrsta organizacij se zaganja proti Slovincem. Državni aparat je menda omrtvel pred to pretečo »slovensko nevarnostjo«. Ministri se posvetujejo, razni manjšinski odbori dajejo nasvete in grozijo ter svarijo pred Slovinci.

Domovina, mili kraj

Domovina ni samo kos zasluženega kruha. Domovina je več, domovina je tudi kos zdravega sožitja, domovina je tudi polnost medsebojnega razumevanja, domovina je tudi dokaz in izraz kulturne enakopravnosti.

Tako kulturno enakopravnost nam Slovincem zagotavlja člen 7 državne pogodbe. Dve leti bosta prav kmalu potekli po podpisu te državne pogodbe. V teh dveh letih so bile popisane kope papirja, narejenega pa prav ničesar. O gimnaziji so rekli, da bo to prvi korak. Pred dvema leti so hoteli čez noč zadevo uresničiti brez vseh priprav, da bi ljudi zbegali. Poneje pa niso ukrenili ničesar. Stojimo torej tik pred novim šolskim letom. Sprejemni izpiti bi morali biti razpisani. Profesorski zbor je predlagan in tudi glede načina poučevanja so stavljeni predlogi. Konkretnih ukrepov pa ni.

Naše stališče

Za nas velja načelo, da nam ta srednja šola pripada po določbah državne pogodbe. Za nas je jasno, da ta šola ne more in

ne sme biti trdnjava proti nemški tovrstni trdnjavi. Za nas je jasno, da mora taka srednja šola vzgajati mladino, ki se bo zavedala, da smo lojalni avstrijski državljani, da smo Slovenci, da smo Evropejci; mladina, ki se bo zavedala, da usoda vseh visi na isti rešilni niti medsebojnega spoštovanja in razumevanja. Enako se zavedamo, da so na izvajanju državne pogodbe zainteresirani tudi tisti, katerim daje pravice, in tudi tisti, ki so pogodbo podpisali. Prepričani smo, da se nemškim nestrpežem ne bo trajno posrečilo preprečiti izvajanja državne pogodbe. Enako smo prepričani, da je zvezna vlada dolžna, da izvede vse obveznosti iz državne pogodbe, ki nikakor ne vsebuje le določila glede lastnih srednjih šol, ki so namenjene manjšini in pri katerih izgradnji mora biti manjšina najprva poklicana, da sodeluje. Člen 7 državne pogodbe ne daje novih pravic večini, marveč zagotavlja pravice manjšini, ki je bila do sedaj in je tudi še danes brez enakopravnosti. Ni enakopravnost le v tem, da dobim za isto fizično delo tudi isto plačo, enakopravnost se odraža tudi na kulturnem področju. Na tem kulturnem področju pa enakopravnosti nismo poznali. Celo sedaj po državni pogodbi tuhtajo nekateri, kako bi nas opeharili za to enakopravnost. Eni trdijo, da ni denarja, drugi trdijo, da ni prostorov, tretji zopet zatrjujejo, da bi bila v vsaki pravici, ki jo dajo Slovincem, velika nevarnost za deželo in državo.

Slovenski starši so že lani s prijavi

svojih otrok za dvojezično gimnazio dokazali, da tako gimnazio hočejo. To bodo gotovo storili tudi letos. Povsod, kjer bi mogli porabiti »voljo« staršev ali koga nahujskati proti Slovincem, smatrajo nestrpeži to voljo kot edino merodajni faktor, kjer pa je ta volja jasno izpričana v slovenskem smislu, kakor pri naših gospodinskih in gospodarskih šolah, tam pa bi je najraje ne videli.

Vse za gimnazio

Slovinci hočemo v jeseni 1957 v Celovcu svojo lastno srednjo šolo. V dveh letih je bilo časa za priprave več kakor dovolj. Za tako šolo so na razpolago učne moči in sicer koroški Slovenci, ki so študirali na avstrijskih univerzah in tam dosegli tudi svoje diplome. Da nam ta pravica pripada, se zavedajo celo tisti, ki bi nas najraje v žlici vode utopili. Zato pa tako hlastno iščejo vse mogoče izgovore, ki pa jim ne bodo nič pomagali. Pravica ostane pravica.

Slovinci zahtevamo konkretnih dejanj, ne samo besedi, katerim več verjeti ne moremo. Zagotovila, ki jih je dal ministrski komité 17. oktobra 1956 na Dunaju in ki jih je dal zunanji minister g. dr. Figl zastopnikom velesil, naj postanejo po dveh letih resnična dejstva.

Zivimo na prepihu in vsak prehlad lahko škoduje enemu in drugemu ali pa obojima, rešitev perečih vprašanj pa je brez dvoma v korist obeh, ker smo oboji državljani na več strani izpostavljeni Avstrije.

Grožnje na Vzhodu - klici po miru na Zapadu

Ko je poljski ministrski predsednik na svojem potovanju po vzhodnih deželah minul teden prispel v Moskvo, so mu tam pripravili zelo slovesen sprejem. Na večerji za diplomate je — kot po navadi — generalni tajnik sovjetske komunistične stranke Hruščev po nekaj požirkih krepke „vodke“ začel groziti sem in tja. Dejal je med drugim, da naj zapadne kapitalistične države pazijo, kaj delajo. Trdil je, da je bil upor na Madžarskem „zarota kapitalistov“ in namignil, da hoče „zapadni kapitalizem“ postaviti sovjetsko potrpljenje na preizkušnjo tudi v Vzhodni Nemčiji. Pristavil je: „Mi nismo nobeni sveniki in ako bo treba, bomo vsakomur trdo na prste stopili!“ Zelo laskave besede pa je izrekal na naslov Poljakov, ki jih je snubil kot zaljubljen ženin izvoljenko svojega srca. Na isti večerji pa je vojni minister maršal Žukov obljubil sovjetskim satelitom tudi atomsko oborožitev.

Prof. Denk o vlogi državnega predsednika

V Solnogradu je prof. Denk v nekem govoru tako opredelil svoje pojmovanje nalog državnega predsednika: „Prvi mož v državi je več kot zgolj reprezentativna figura, on ni zgolj nekaj državni notar, ki pač mora podpisati to, kar mu predložijo. Pravice in dolžnosti državnega predsednika so natančno določene v ustavi. Vendar je odločilnega pomena v kakšnem duhu in s kakšno zavestjo dolžnosti on izvršuje te pravice in dolžnosti. Zvezni predsednik mora biti živa vest države in kadar je treba, mora postati tudi klicar k razsodnosti.“ Njegova dolžnost je tudi, da stoji nad strankami in stori vse, da „zagotovi spoštovanje pravice in resnice.“

NA CIPER je odpotoval angleški vojni minister Duncan Sandys. Njegov obisk stavlja v zvezo z angleškim načrtom, da na tem otoku zgradijo izstrelne postojanke za atomske rakete.

Politični teden

Po svetu . . .

Razorožitvena posvetovanja v Londonu

Posebni pododbor Združenih narodov za razorožitev se je sestel v Londonu že v začetku aprila, vendar prve seje niso prinesle omembe vrednih zaključkov. Šele v sejah tik pred velikonočnimi prazniki je prišlo do zblizanja nasprotnih stališč v nekaterih točkah.

Sovjetski predlog o ustvaritvi „razorožene pasu v Evropi“ je naletel na odobravanje Združenih držav (USA), ki so ga povezale z že lani iznešenim predlogom predsednika Eisenhowerja o zračni mednarodni kontroli. Razlika med sovjetskim in ameriškim predlogom je v glavnem ta, da bi Amerika hotela izvajanje mednarodne zračne kontrole nad vsem svetom, to je torej tudi nad ozemljem Amerike in Sovjetske zveze, dočim so Sovjeti voljni pristati samo na kontrolo nad omenjenim „razoroženim pasom v Evropi“. Spričo velikega napredka tehnike zračnega fotografiranja bi mogla taka kontrola odkriti vse naprave za atomsko oboroževanje.

Doseženo pa je bilo soglasje o zaenkratni ustavitvi nadaljnjih atomskih poskusov ter o začasni ustavitvi proizvodnje atomskih orožij. Sedanje stanje atomske oborožitve daje prednost, tako po množini kot po kakovosti, Ameriki. Slednja pa je slabša glede kopne vojske in tako je ustvarjeno negotovo ravnotežje, na katerega se opira sedaj mir na svetu.

Nadalje izgleda, da sta obe glavni sili sveta tudi pripravljene pristati na prepoved izvoza atomskega orožja. Kljub temu, da je baš pred kratkim Amerika obljubila Veliki Britaniji (sestane Eisenhower-Macmillan na Bermudih) dobavo znatnejše količine raketnih orožij, bi ta določba Angležev ne zadelo prehudo, kajti do sklepa pogodbe o razorožitvi (ako bo sploh sklenjena), bo še preteklo precej časa in po drugi strani Angleži že sami pridno izdelujejo atomska orožja in so si ustvarili precejšnjo zalogo. V kratkem bodo tudi izvedli prvi poskus z vodikovo bombo „domačega izdelka“.

Zapadna Nemčija in atomska oborožitev

Pač pa bi ta sporazum prizadel Zapadno Nemčijo, kjer prav sedaj teče precej razburjena razprava med nemškimi atomskimi znanstveniki in vlado o tem, ali je sploh pametno, da se zapadnonemška vojska oboroži s to vrsto orožja.

Kot smo že v prejšnji številki poročali, so se nemški znanstveniki prvotno na sestanku v Göttingenu odločili za sklep, da se naj Nemčija odpove atomski oborožitvi. Na sestanku med kanclerjem Adenauerjem in 8 vodilnimi učenjaki pa je bil dosežen sporazum med politiki in znanstveniki. Oba najvišja nemška generala Heusinger in Speidel sta jim namreč razložila, da z ozirom na dejstvo, da so vse glavne velesile (USA, Sovj. Zveza in Vel. Britanija) že oborožene z atomskimi bojnimi sredstvi, mora le-te imeti tudi nemška vojska, ako hoče kaj veljati. Sicer pa je kancler Adenauer izjavil, da bo vprašanje atomske oborožitve postalo pereče šele čez dve leti, ko bo nova nemška vojska v resnici že obstajala.

Med tem pa utegne biti že sklenjen sporazum o atomski razorožitvi (če bo med vodilnimi državni sveta prevladala pamet nad strastjo) in bo s tem vprašanje za Zapadno Nemčijo postalo brezpredmetno. V tem primeru bi na svetu le tri velesile razpolagale z atomskim orožjem: Združene države, Sovjetska zveza in Velika Britanija. Kljub nasprotstvu med Vzhodom in Zapadom pa izgleda, da ne eni in ne drugi niso navdušeni za oborožitev Nemcev z atomskimi bojnimi sredstvi.

Nemir v Jordaniji

Mladi kralj Husein v Jordaniji je prejšnji teden izvedel državni udar in odstavil Sovjetom in Egiptu prijazno vlado Sulejmana Nabulsija, katerega je nasledil kot ministrski predsednik kralju zvesti Fakhri Khalidi. V novi vladi je Nabulsi obdržal mesto zunanega ministra, kar kaže, da je kralj moral upoštevati politične sile, ki Nabulsija podpirajo. So to predvsem prebivalci tistih predelov bivše Palestine, ki so bili po letu 1947 (ustanovitve izraelske države) priključeni Jordaniji.

Takoj po sestavitvi nove vlade je moral kralj Husein (ki ima komaj 21 let) prebro-

dit težko krizo v vojski, ki jo vodijo nacionalno-radikalni usmerjeni arabski častniki. Čeprav so se pa povečini šolali v angleških vojaških akademijah, zelo sovražijo Angleže. Najprej je poskušal tedanji vrhovni poveljnik general Nuwar izvesti vojaški protitudar, ki pa se je izjalovil. Vojaki znamenite „Arabske legije“, ki jo je organiziral in izvežbal angleški general Glubb, so ostali zvesti kralju.

Ta je Nuwarja odstavil in ga poslal v Kairo za vojaškega atašea pri ondotnem jordanskem poslanstvu. V resnici pa je bilo to politično pregnanstvo, kajti kot atašé bi bil zgolj uradnik brez političnega vpliva. Ironija usode je v tem, da je pred nekaj meseci bil vprav takratni polkovnik Nuwar tisti, ki je kralju pomagal, da je pregnal angleškega generala Glubba. Vobče je imel kralj velike težave s častniki Arabske legije, kajti tudi gen. Hajari, ki ga je kralj Hussein po odstitvi Nuwarja imenoval za vrhov. poveljnika vojske, je čez nekaj dni pobegnil v sovražno Sirijo. Trenutno je v teku velika čistilna akcija med častniki Arabske legije. Kralj je pa tudi v trenutnih denarnih težavah, kajti do pred kratkim je Arabsko legijo s častniki vred plačevala angleška vlada. Po izgonu generala Glubba je bila kmalu potem odpovedana tudi pogodba o gospodarski pomoči med Veliko Britanijo in Jordanijo. Čeprav so se Sirija, Egipt in Saudijska Arabija obvezale, da bodo one plačevale „Arabsko legijo“, doslej še jordanska vlada ni videla niti enega beliča. Pač pa čakajo Amerikanci z dolarji na ugodno priložnost. Tako se utegne zgoditi, da v primeru, ako kralju Husseinu uspe obdržati prestol in ohraniti državo (ki bi si jo sosedni arabski „bratje“ radi med seboj razdelili), angleške funte nadomestijo ameriški dolarji. Tako se tudi na vročem Srednjem vzhodu znova potrjuje resničnost pregovora: Denar sveta vladar.

. . . in pri nas v Avstriji

Za Veliko noč je politika mirovala

in tudi volilna borba za državnega predsednika se je tako unesla, da so celo časopisi obeh nasprotnih strank pisali o „velikonočnem premirju“.

Kljub temu pa je vse javno življenje več ali manj pod vtisom volilne borbe. Na drugem mestu prinašamo izvleček iz nedavno izšlega poročila osrednjega statističnega zavoda na Dunaju, ki slika že samo po sebi

Konjunktura še traja

Po podatkih, ki jih je pred nekaj dnevi objavil osrednji statistični urad na Dunaju, je splošno ugodno gospodarsko stanje prevladovalo pri nas v Avstriji tudi v mesecu marcu in aprilu. Tudi raven cen se ni znatno zvišala v primeru z februarjem lanskega leta. Splošni indeks cen na debelo se je povečal le za 0,2 odst.

Povečal pa se je v marcu denarni obtok za 130 milijonov in dosegel okrog 16,25 milijard šil. Je tako za 2 milijardi večji kot v istem mesecu lanskega leta. Zmanjšalo se je tudi dobroimetje Avstrijske narodne banke v tujih valutah za 80 milijonov šil. v mesecu marcu. Vendar so ta dobroimetja za 1,2 milijardi višja kot v marcu lanskega leta. Skupna vrednost teh dobroimetij je ob koncu marca 1957 znašala 8,47 milijard.

Še vedno pa rastejo hranilne vloge po denarnih zavodih, kar kaže nagnjenost avstrijskega prebivalstva k štednji ter zaupanje v denarne zavode (banke, posojilnice in hranilnice). V februarju so hranilne vloge v Avstriji narasle za 240 milijonov šil. in dosegle skupno vsoto 13,5 milijard šil. Pred dobrim letom niso hranilne vloge znašale niti 11 milijard.

Število zaposlenih se je v februarju zvišalo za 5000 oseb, dočim je v istem mesecu lanskega leta padlo za celih 24.000 oseb zaradi takrat nastopivšega hudega mraza. Konec februarja 1957 je bilo — skupno z deloma zavarovanimi osebami po predpisih splošnega zavarovalnega zakona — v Avstriji socialno zavarovanih skupno 2.065.000 uslužbencev (nameštencev in delavcev). Kako zelo je narasla zaposlena delovna sila v Avstriji, izhaja iz dejstva, da je bilo v istem mesecu lanskega leta zavarovanih 68.000 oseb manj kot letos.

ugodno gospodarsko stanje v še nekoliko poudarjenih rožnatih barvah. Številke se dajo voljno premikati in primerjati in tako jih je ob gotovi spretnosti moč prikazati gotovo dejansko stanje v ugodnejši luči, kot je v resnici. V resnici s prihajajočo pomladjo zaposlenost zopet raste in letošnji konec zime je bil milejši kot lanski, ko je vprav v februarju pritisnil hud mrz. Tudi ta je šel v račun volilnim strategom in so tako prišli do res ugodnih primerjav. Vendar poročilo trdi, da so se celo cene življenjskih potrebščin znižale, kar pa povprečni potrošnik prav nikjer ne more občutiti in prej ali slej se bo izkazalo, da je resničnost močnejša od statističnih strategov.

Uredba o dohodninskem davku

Izšla je nova uredba o plačevanju dohodninskega davka, ki predvideva davčne olajšave za uslužbence, ki si nabavijo motorna vozila za vožnje iz urada (ali tovarne) domov, kadar stanujejo izven kraja svojega delavnega mesta. Dovoljuje odpis določene pavšalne vsote za te nabave. Pri uslužbencih z nižjimi plačami se bo ta ugodnost le malo poznala, kajti dosegla bo mesečno okrog 80 do 100 šil., to je skupno okrog 1000 šilingov na leto. Pri tistih, ki več zaslužijo, se bo pa olajšava bolj poznala. Je pač vedno tako, da tisti, ki več ima ali več zasluži, bolje vozi — tudi pod koalicijsko vlado.

Dr. Hurdes v Ameriko

Predsednik državnega zbora dr. Feliks Hurdes se je podal na daljši obisk v Združene države Severne Amerike. Prepotoval je obširno državo na oni strani „velike luže“, da se spozna z ondotnimi razmerami ter obiše tam živeče avstrijske rojake. Med drugim je v mestu St. Louis obiskal bivšega kanclerja dr. Schuschnigga, ki tam živi kot univerzitetni profesor. Pred kratkim je dr. Schuschnigg pridobil ameriško državljanstvo. Zgleda, da se v Ameriki še kar dobro počuti.

Mikojan na Dunaju

Te dni je prispel na Dunaj podpredsednik sovjetske vlade Anastas Mikojan. Njegov obisk je bil že dalj časa napovedan. Čeprav o dnevnem redu njegovih razgovorov z našo zvezno vlado ni bilo ničesar podrobneje objavljene, menijo v dunajskih političnih krogih, da bo predmet razgovorov predvsem izboljšanje odnošajev med obema državama, ki so bili precej obremenjeni zaradi dogodkov na Madžarskem, nadalje pa tudi nekatere omilitve pri izvrševanju obveznosti, ki jih nalaga državna pogodba Avstriji v prid Sovjetski zvezi.

SLOVENC

doma in po svetu

Prof. Rajko Nahtigal — 80-letnik

Minuli teden je v Ljubljani praznoval 80-letnico rojstva najuglednejši slovenski slavist in jezikoslovec svetovnega slovesa. Svojo slavistično izobrazbo je prejel v šoli slovitega dunajskega profesorja Hrvata Vatroslava Jagića. Kmalu se je Nahtigal uveljavil med znanstveniki, ki so se pečali s posebnostmi slovanskih jezikov. Postal je predvsem filolog ali jezikoslovec in po dveh letnem študijskem potovanju po Rusiji, kjer je še poglobil svoje znanje, je leta 1913 bil izvoljen za rednega profesorja za slavistiko v Gradcu, da nasledi tedaj umrlega prof. Karla Štreklja, velikega zbiralca slovenskih narodnih pesmi. Ob prevratu leta 1918 je Nahtigal sledil klicu svoje ožje domovine in prevzel proforsko mesto na novoustanovljeni ljubljanski univerzi. Poleg vzgajanja mladine je nadaljeval svoje znanstveno delo in njegova knjiga o slovanskih jezikih je danes temeljno delo slovanskega jezikoslovja sploh in jo upoštevajo pri pouku na univerzah v Evropi in Ameriki.

Slovenski kulturni klub v Trstu

združuje pod svojim okriljem mlade slovenske izobražence, ki so povečini že rasli v slovenskih šolah po letu 1945 na Tržaškem in izpovedujejo krščanski svetovni nazor. V lanskem poletju so naredili načrt za tekoče poslovno leto in so doslej že imeli deset zanimivih predavanj, pet literarnoglasbenih večerov, a sobotni sestanki vsak teden so pa postali že kar ukoreninjena ustanova. Tako je bilo od jeseni naprej že skupno 25 sestankov. Seznam predavateljev in tudi njihov poklic, kajti obravnavali so povečini snov svoje stroke, pa kaže široke razglede tega društva: zdravnik dr. Starc, pesnik Rafko Vodeb, teolog dr. Krajnik, časniki dr. Poštovan, prof. Pavletič, pisatelj Janez Prepeluh, literarni kritik prof. Peterlin, zgodovinar dr. Šah, Dušan Jakomin in drugi. Posebno razboriti so bili debatni večeri društva.

Švicarski časopis o slovenskih umetniških galerijah

V angleščini pisani mesečnik za umetnostna vprašanja „European Art this Month“ posveča v svoji 3. številki zelo lakav članek Moderni in Narodni galeriji v Ljubljani. Navaja najpomembnejše razstave, ki sta jih obe glavni slovenski umetniški ustanovi priredili v minulem letu in zelo pohvali skrbno pripravljene kataloge, ki so spremljali vsako razstavo. Posebej se ustavlja člankar ob razstavi del Maksima Gasparija ob njegovi 75-letnici rojstva. Ugotavlja, da ta gotovo najpriljubljenejši slikar slovenskih ljudskih motivov, najraje slika prizore iz stare slovenske narodne tradicije, ki že danes izginja pod neizprosnim valjarjem modernega življenja. Med razstavami Moderne galerije pa se podrobneje ustavlja ob retrospektivni razstavi Franca Kralja in kolektivni razstavi koroških slikarjev, ki je bila v Ljubljani prirejena v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo.

Novomašnik na Nizozemskem

Minuli mesec je bil posvečen za duhovnika č. g. Milan Papež, slovenski rojak. Z njim je bilo posvečenih še njegovih 13 redovnih sobratov iz reda sv. Grigona Montfortskega. Novomašnik je po novi maši, ki je bila na velikonočni ponedeljek v Heerlenu, imel še eno sv. mašo posebej za Slovence. Čeprav je skoraj vse življenje preživel v tujini, se čuti Slovenca. Sam pripoveduje naslednje o svoji mladosti:

„Rojen sem bil v Suhi Krajini. Ko sem bil le 10 mesecev star, me je mati v naročju odnesla v tujino za očetom, kajti oče je že 8 mesecev delal na Nizozemskem. — Čez dobri dve leti je mati odšla na obisk v domovino. Vzela me je s seboj. V domači vasi pri stari materi se mi je razvezal jezik in začel sem govoriti slovensko. Moja mati se je temu zelo čudila, ker nisem do takrat še sploh nič govoril. Ob vrnitvi v novo domovino (Nizozemsko), smo doma vedno govorili slovensko, s sosedi, ki so bili Nemci, po nemško in v šoli nizozemsko. Prav pridno in rad sem obiskoval tudi slovensko šolo, v kateri nas je učila gospodična Ažmanova, izseljenska učiteljica.“

Najbolj nevarna tekma na svetu

Na nedavnem srečanju angleških in ameriških državnikov na Bermudih sta se ameriški državni predsednik Eisenhower in angleški ministrski predsednik Macmillan dogovorila, da bodo Združene države dobavile Veliki Britaniji gotovo količino radijsko uravnanih raket, ki lahko prenašajo atomske bombe v daljavo do 2.400 km. Srednji in zapadni Evropi bodo nudile neke vrste atomski „obrambni dežnik“ pred sovjetskim prodiranjem iz Poljske, Vzhodne Nemčije in Madžarske proti zapadu. Ne bi pa mogle doseči središč sovjetske vojne industrije, ki danes ležijo povsem onstran Urala, v Aziji. Obenem pa je bilo dogovorjeno, da bodo Združene države pomagale Veliki Britaniji pri gradnji raket z še daljšim akcijskim radijem. To so takozvane medcelinske ali interkontinentalne rakete. Amerika in Sovjetska zveza se nahajata v razburjivi in krčeviti tekmi, kdo bo prvi uspel zgraditi to novo, najstrašnejše orožje, ki si ga je izmislil človek.

Začela se je tekma z nekaj komadi napol pripravljenih V-2, ki so jih zmagovite zavezniške vojske zaplenile na tleh poražene Hitlerjeve Nemčije. Nekaj so jih dobili Amerikanci, nekaj Rusi.

Nemška izkušnje in nemška spoznanja je potem vsaka izmed teh držav primerjala z rezultati, ki so jih na tem področju dosegli njeni učenjaki in tehniki. Med V-2 in današnjimi raketami „za srednje proge“ leži vrsta razvojnih stopenj, med katerimi pomenijo nekdanja nemška „čudežna orožja“, ki bi naj v zadnjem trenutku rešila podira-joči se „rajh“, le prvo stopnico.

Uničenje sveta ... samo še vprašanje prevoza

Dandanes razpolagata oba nasprotnika z uničevalnimi sredstvi, s katerimi lahko uničita eden drugega ali pa tudi ves svet. Atomske in vodikove bombe igrajo to opravilo. Treba jih je samo postaviti ali prenesti na prave kraje: nad prestolnice, industrijska središča, prometna križišča, vele-mesta, pristanišča. Torej v bistu vprašanje transporta ali prevoza. To se pravi: Letala, ki so za sedaj glavni nosilci atomskih bomb, so prepočasna, čeprav je gotovo, da še tako popolna radarska mreža, vedno pripravljena protiletalska artilerija ter najhitrejša lovska letala ne bi mogla preprečiti vdora vsaj nekaj sovražnih letal s strašnimi bombami v deželo. Toda pravo rešitev tega vprašanja predstavlja raketa, ki bo tako hitra, da je ne bo mogel nihče pravčasno opaziti in zato tudi ne sklatiti na tla.

V Ameriki so že precej napredovali s temi poskusi in izdelali vrsto „vmesnih“ raket. Vsaka ima svoje ime in posebnosti. „Regulus“ in „Matador“ sta pravzaprav dve majhni letali brez pilotov, ki premerita razdaljo do 800 kilometrov, kamor koli ju pač naravna moč, ki sedi na tleh v posebni radijski postaji in pritiska na gumbe in vzvode. Letalo je namreč voden s pomočjo radia.

Še dalje pa poleti „Snark“, ki ga ženejo posebni turbinski motorji do 8.000 km. „Navajo“, ki je dobila svoje ime po nekdanjem krvoločnem indijanskem plemenu (poznano ga iz romanov Karla Maya) pa doseže še večje daljave. Toda podatke o tem ameriško vojno ministrstvo skrbno drži zase. Vse to so pravzaprav leteče bombe, ki jih uravnava s pomočjo radia. Spočetka je bila točnost zadetka na cilju zelo negotova, toda z uporabo modernih elektronskih aparatov so dosegli presenetljive uspehe. Kljub temu ima vse to orožje eno napako: njihova hitrost je omejena in za pogon svojih motorjev morajo črpati kisik iz zraka. Morajo se torej gibati samo v zemelj-

ski atmosferi, to je v zračni plasti, ki obdaja našo zemljo. In kar je najvažnejše: še hitrejša letala ali rakete jih lahko sestrelijo.

Interkontinentalna raketa bo pa neranjljiva. Pot njega poleta bo šla izven zemeljskega ozračja. Ne bo mogoče zadeti s kako drugo raketo, podobno kot ni mogoče ene topovske kroglice zadeti s kroglo iz drugega topa. Radarska mreža in druge obveščevalne naprave bi bile v primeru napada z interkontinentalnimi granatami brez učinka, kajti ne bi mogle poleta te rakete pravi čas zaznati in jih sestreliti. Njena hitrost bi bila namreč na višku 25-krat večja kot brzina zvoka, nad 20.000 km.

Toda konstrukcijo tega resnično „čudežnega orožja“ (v strašnem pomenu te besede) pa ovirajo še nekateri zelo težki tehnični problemi. Predvsem morajo najti odgovor na tri glavna vprašanja: vprašanje oporišč za izstrel, problem vročine ter uravnavanja teh raketnih izstrelkov proti cilju.

Izstrelne baze za te rakete morajo biti takšne, da ne bodo izpostavljene napadom sovražnika, ki poseduje enaka uničevalna sredstva. Potrebne bodo zato res velikanske naprave deloma pod zemljo.

Drugo vprašanje se pojavi zaradi strahovite brzine rakete. To brzino ji bo dajal poseben sistem pomožnih raket, ki bodo — pritrjene na glavno — eksplodirale ena za drugo. Na ta način bodo glavni raketi dajale vedno večjo hitrost ali pospešek. Prednost eksplozijskega raketnega pogona pred motornim ali turbinskim je v tem, da ne potrebuje kisika za izvršitev svojega dela.

600 km dolga „topovska cev“

Ze takoj po izstrelu, še v zemeljski atmosferi, bo dosegla raketa 6-kratno brzino zvoka. Ko bo pa pustila za seboj zračno atmosfero, kjer jo pri poletu najbolj ovira zračni upor, bo pa z nadaljnjimi eksplozijami dosegla postopoma 25-kratno hitrost zvoka. Njena smer bo samo v prvi fazi, to je na začetni progi do 600 km, uravnana s pomočjo radia, pozneje bo pa prepuščena sama sebi, nekako podobno kot krogla, ki jo izstrelimo iz puške ali iz topa. Raketa bo napravila velikansko krivuljo, in potem po že znanih fizičnih in matematičnih zakonih padla na neko točko na sovražnikovem ozemlju, kar se da izračunati. Čeprav je pot rakete v prvih 600-tih kilometrih, ko jo bo uravnaval radio, nekako podobna poti kroglice v puškini cevi, je vendar treba upoštevati, da je razdalja od izstrelne točke pa do cilja vsaj od 6000 do 10.000 km. In pri tem tudi ta „cev“, ki meri 600

km, ni kaj prida dolga in zato bo točnost zadetka bolj približna. Pa preveč natančna ni treba biti, kajti izstrel — to je vodikova bomba — ima učinek na veliko širjavo.

Vendar je treba upoštevati še nekaj. Ako hočeš strelno orožje pravilno nameriti na cilj, moraš vedeti, kje se ta točno nahaja. Še v zadnji vojni so pa zemljepisci ameriške mornarice ugotovili nekatere znatne netočnosti na občeveljavnih zemljepisnih kartah. Tako so odkrili, da leži otok Guyana 60 kilometrov v stran od mesta, kjer je narisana na zemljevidih. In glede Sovjetske zveze se dandanes pravzaprav ve samo točno za lego Moskve, kajti pred časom je tamošnji zvezdoslovni institut objavil neke podatke svojih merjenj, iz katerih so potem mogli na Zapadu ugotoviti točno zemljepisno lego sovjetske prestolnice. Zemljepisne karte, ki so v običajni prodaji, so pa za vojaške namene preveč netočne in zategadelj neuporabne. Kake podatke so pa do-

bili špijoni na eni in drugi strani, pa seveda javnost ne ve.

Najtežje vprašanje stavlja vročina, kateri bo izpostavljena raketa, ko se bo proti koncu svoje poti zopet povrnila v zemeljsko atmosfero ali ozračje. Kot znano, večkrat delci kakih drugih nebesnih teles zaidejo v zemeljsko atmosfero. Toda zaradi zraka, ki se jim upira na njihovi silno brzi poti, se tako razgrejejo, da zgorijo v zraku in le redko kakšen delec doseže tla. V jasnih zvezdnatih nočeh jih vidimo kot utrinke na nebu. Enaki vročini bo izpostavljena tudi interkontinentalna raketa in znanstveniki iščejo snovi, ki bodo tudi take temperature vzdržale.

Glavno vlogo pri razvoju interplanetarnih raket ima ameriška tovarna letal „Convair“. Ona je temu podvigu dala ime „Atlas“, to je zemeljska obla. Ime popolnoma odgovarja, kajti tisti, ki mu bo prvemu uspelo zgraditi učinkovito raketo „Atlas“, bo s tem res postal gospodar sveta.

„Bistró“ in njegova zgodovina

SPOMINI NA RUSKE VOJAKE V PARIZU

„Bistro“ je francosko ime za javen lokal, ki bi mu po domače rekli gostilnica ali pa po novodobno „Espresso - Grill“, ki se sedaj pojavljajo pri nas. Svoječas so v teh gostilnah ponavadi točili vino in žganje, lahko si pa dobil suhe klobasice, narezek ali kako toplo jed.

Ameriški novinar Art Buchwald, ki živi stalno v Parizu in ga je očitno vzljubil, posveča v dnevniku „New York Herald Tribune“ poseben članek tem „bistrójem“.

„Po mojem mnenju je Pariz najlepše mesto na svetu zaradi ene same stvari: to je zaradi francoskega „bistro-ja“, kjer v prijaznem okolju človek lahko obeduje kot kralj. Ne poznam na svetu restavracije, ki bi človekova pričakovanja bolj utešila, kot jih kak prvovrsten francoski „bistró“. In v Parizu jih je največ (okrog 5.000).“

Pristen „bistro“ je ponavadi majhna dvoranica, kjer je ob vходу pult s cinkasto oblogo. Pri njem stojijo gostje, ki hočejo kaj malega v naglici popiti ali pojesti.

V lokalu samem pa so še razvrščene majhne mizice z marmornato ploščo, ki jo navadno prekrijejo s papirnatim ali platnenim namiznim prtom. Po tleh je nasuta drobna plast žaganja in na zidovih so pritrjene medeninaste kljuge za klobuke in plašče.

Najboljši bistrotji so družinski podjetja. Tam mož ali žena kuha (Parizani so znani kot dobri kuharji), sin ali pa hčerka pa strežeta pri mizah. Večina izmed njih ima stalne goste, ponavadi trgovce ali trgovske potnike in podobno iz soseščine. Zato se bolj malo brigajo za reklamo in za tujce. Je to solidni del Francije, ki ponavadi ostane prikrit tujcu. Tega pa zato temeljito oskubijo v velikih modnih restavracijah kot „Chez Maxim“ (spomnimo se samo na Leharjevo opereto „Vesela vdova“).

Parizani ljubosumno čuvajo svoje bistrote. Ako Parizan zamenja s teboj naslov bistroteja, je znamenje, da te smatra za prijatelja, kar je pri naravnost prislovnični la-

tinski nezaupljivosti tega romanskega ljudstva zelo težko doseči.

Ko poslušas njegovo pogrkujočo izgovorjavo, „bistró“, si prepričan, da je to gotovo pristna starodavna francoska beseda, kljub temu, da ti čudno domače zveni. Toda zgodovina pravi drugače.

Bili so v resnici ruski vojaki, ki so besedo „bistro“ prinesli v Pariz. Ko so po Napoleonovem porazu ruske čete leta 1815 zasedle Pariz, so vojaki brezdelno pohajali po mestu. Brezdelje pa rodi veliko lakoto in še večjo žejo. Čim so se pojavili v kaki gostilni so — kot pripadniki vsemogočne zasedbene vojske — zavpili „bistro, bistro“, kar pomeni po rusko „hitro, hitro“. In kar je imel gostilničar dobrega v shrambi, je moralo na mizo.

Ta ruska beseda je pognala korenine. Naziv „bistro“ se je udomačil za majhne gostilnice v stranskih ulicah, kamor so zahajali navadni vojaki in se do mile volje zabavali, kajti njihovi častniki (tedaj poveličini aristokrati) so si izbrali sebi primerno družbo po glavnih ulicah, kjer so stale razkošne palače plemstva in meščanskih bogatašev.

V zadnjih letih pa se je ime še bolj splošilo in ako ti Parizan reče: „To je pa dober bistró,“ je toliko, kot da bi ti rekel, da se v tej gostilni dobro je.

Izreden obisk pri paprežu

Sv. oče je nekaj dni pred Veliko nočjo sprejel bolgarsko deklico Varbinko Dimitrov. Podarila je ob tej priliki preprogo, ki jo je sama spletla... čeprav nima prstov na rokah in nogah. Z veliko vztrajnostjo se je deklica, ki je katoliške vere, naučila brati in pisati, pa tudi risati in šivati. Sedaj potuje po raznih evropskih državah, da ljudem dokaže, kaj se da doseči s trdno voljo in vztrajnostjo ter potrpljenjem.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

136

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

V Radišah sicer ni mnogo otrok, toda župnik je ves vnet za pouk. Pred nekaj leti je že sam naučil nekega L. Kaiserja pisati. To je bil vrl mladenič, ki je potem poučeval tudi več otrok v župnišču in bi se rad izvežbal še v novi metodi, a župnik je voljan na lastne stroške pripraviti učilnico, „a edino, kar teži tega poštenjaka, je to, da bi ne mogel pridobiti staršev, da bi res tudi pošiljali otroke v šolo“. Kaiserja bi bilo treba poslati v učiteljski tečaj, ker zna tudi oba jezika, a če bi kot cerkovnik potreboval potem pomočnika, naj bi se tudi namestilo takega, ki bi znal brati in pisati ter bi bil zmožen obeh jezikov. Šola bi bila potrebna tudi pri radiški podružnici Golšovo, a ker bo najbrž ločeno od sedanje matične župnije, naj bi se tu s šolo počakalo do prihoda novega župnika, ker za sedaj itak zanjo tudi ni ne učitelja, ne kateheta in ne fonda.

V Zagorju ni župnije, temveč le beneficiat in domovi so raztreseni. Beneficiat poučuje otroke ob nedeljah v veronauku, cerkovnik, ki dobiva po 3 gld plače letno, pa ne zna brati, zato tu šola še tudi ni mogoča. Šolska komisija je bila potem mnenja, da bi se moral prihodnji beneficiat obvezati, da bo vodil tudi šolo.

V Mohličah sta vedno po dva duhovnika, za šolo godnih otrok v okolišju polure pa 40, zato bi bilo

tu prikladno za šolo, toda ni nikogar, ki bi znal pisati in brati, in nobenega fonda. Preskrbeti bi moral čim največ patron, za šolo bi se pa dalo prirediti neko prazno nekdanjo pivnico, a šentpavelski opat naj bi za prihodnjega cerkovnika namestil mladeniča, ki bi dovršil učiteljski tečaj in je zmožen obeh jezikov. Ker bo pa dotlej trpelo še nekaj let, naj bi za sedaj poučeval eden izmed obeh duhovnikov vsaj po tri ure dnevno. Šolska komisija je izdala potem samostanu nalog, da poskrbi tu za ustanovitev šole (Mohliče so bile namreč tedaj šentpavejska fara), toda ta ukaza ni izvršil, kajti do ustanovitve šole je prišlo tu šele skoro pol stoletja pozneje.

Za ženeški okoliš je bilo že poprej naročeno Rosenbergovemu nadoskrbniku, naj predloži seznam vseh krajev, ki so spadali pod tamošnje sodniške okoliše, s predlogi, kje naj se ustanove šole, nakar bi jih šolska komisija določila. V Grabštanjju se je zdela Mossmannu šola potrebna in šolska komisija je tudi določila, naj se ustanovi. — Gosposvetski sodni okoliš je imel šele eno šolo. Mossmannu se je zdela potrebna samo še v Pokrčah ali v Ličji vesi, a drugi otroci bi se mogli vsolati v sosednje kraje ali pa hoditi v Celovec. Učitelj bi moral znati oba jezika. Šolska komisija je določila, da morata gosposvetski oskrbnik in tinjski prošt poskrbeti za ustanovitev šole. Gosposvetski učitelj je oženjen in že poučuje „v neki pol okrogli šoli“ po 30 otrok. Drugega primerne prostora za učilnico za sedaj ni, a po dekanovi smrti naj bi se ukazalo zgraditi novo šolo. Kapan je jako zavzet za šolo in bi ga bilo treba izvežbati, da bi potem on izučil še učitelja. Tam obstoji neka

ustanova za brezplačni pouk otrok ustanoviteljevega sorodstva, ki daje po 18 gld letnih obresti. Komisija je določila, naj se dotodanja gosposvetska šola preuredi po novem načinu, a nova šola naj se osnuje še v Pokrčah.

V okolišju sodišča Trna ves ni župnije in so domovi jako raztreseni, zato ni pripravnega kraja za šolo, a otroci tudi do Celovca ali do Gospe Svete nimajo daleč. H Gospe Svete morejo hoditi v šolo tudi otroci s samega Krnskega gradu, toda zaradi drugih oddaljenih otrok bi bilo tu vendarle tudi treba ustanoviti šolo, čemer je pritrčila potem tudi šolska komisija. — V okolišju Volovce (Wölfnitz) živi puščavnik br. Benedikt, ki je že dotlej poučeval nekaj otrok v branju, pisanju in veronauku. Pravijo, da je jako spreten za ta posel, zato bi ga bilo za plačilo mogoče porabiti za šolo, ki naj bi se sporazumno z grofom Windischgrätzem namestila v gradu v Zalem. Temu je potem pritrčila tudi šolska komisija. — V Blatogradu imajo „prav pametnega“ cerkovnika, ki tudi poučuje. — Šola bi bila dalje potrebna za okoliš otoške podružnice Poreče, ki bi se nastanila v tamošnjem gradu; srenja bi dajala kurjavo, a poučeval naj bi tamošnji misijonar. — Za vetrinjski okoliš bi bil v Zakamnu pripraven sedež za šolo, a ker je ni bilo tu še nikoli, bi bili potrebni veliki stroški za učilnico in za učitelja, zato naj bi dal opat na razpolago prostor v samostanu in semkaj bi potem lahko hodili tudi otroci iz Zakamna in iz Hodiš. Prior bi se rad izvežbal za kateheta, a opat naj bi predložil učitelja. Komisija je določila, naj se osnuje v Vetrinju ali v Zakamnu šola na opatove stroške.

Novice iz Velikovca

Čestitamo!

Konec meseca marca je bil imenovan mestni župnik in dekan Rihard Kanduth v Velikovcu od prevzv. škofa dr. Köstnerja za škofijskega duhovnega svetnika.

Pred kratkim pa je izročil mestni župnik in dekan Kanduth župniku predmetne župnije št. Rupert dekret škofa, da je preč. g. župnik dr. Zeichen imenovan za duhovnega svetnika. Dr. Zeichen deluje že 44 let v dušnopastirstvu in je za ves svoj trud — kajti zastavil je vedno vse svoje moči v blagor dušnopastirstva — prejel priznanje za svoje delo od najvišje cerkvene oblasti v deželi. Čestitkam se pridruži tudi uredništvo „Našega tednika“.

NOVA GLAVNA ŠOLA

Dela na novi glavni šoli v Velikovcu napredujejo. Kakor je sklepati iz gradbenega razvoja, bo to poslopje zelo moderno opremljeno in za Velikovec nedvomno nekaj posebnega. Pravijo celo, da je najmodernejši šolski gradbeni objekt na Koroškem, katerega obiskujejo zadnje čase razne ekskurzijske skupine. V šolo se bodo naselili provizorično že jeseni. Dosedanji stroški znašajo 8 milijonov šilingov. Občina ima tudi v načrtu, da bi popravila staro poslopje glavne šole in naselila v te prostore ljudsko šolo. Baje pa primanjkuje še finančnih sredstev za moderno preureditev tega poslopja. Ljudska šola na spodnjem delu Glavnega trga pa je predvidena za velikovski finančni urad.

TELEFONSKA NAPRAVA IN CINEMASCOPE

Pred kratkim je dobil Velikovec tudi zaželeno javno telefonsko napravo, o kateri se je že dalj časa govorilo. Tudi na kinopodročju se je v Velikovcu marsikaj spremenilo. Ena glavnih sprememb je, da smo dobili CinemaScope.

OKRAJNI URAD ZBORNICE

za obrtno gospodarstvo obratuje ne kot do sedaj v 10. Oktober Strasse 126, temveč v Celovškem predmestju šte. 14 (nasproti okrajnemu glavarstvu).

DRAVSKI MOST

Nekaj tednov že vlada na mostu čez Dravo pri Velikovcu živahno delovanje. Tehniki in delavci so na tem, da zgradijo še ob straneh varovalne naprave. Če bodo dela tako hitro napredovala, računajo da bo most poletni že gotov.

ZALOSTNA NOVICIJA

Sredi meseca marca je umrla Robinikova mati na Humu pri Velikovcu. Delo za dom in svojce ji je bila vsebina vseh dni življenja. Naj počiva v miru!

R o z a n :

Nadaljevanje zgodovine comarških cerkvâ

XVI.

Utihnili so velikonočno petje zvonov, vstajenje v cerkvi in praznovanje doma. — Vigred zahteva sedaj prav resno delo na polju, ki ne pozna osemurnega delovnega časa, temveč ima svojo posebno delovno razdelitev! Tudi stavbeni in drugi delavci so zopet dobili razne prilike za pridno delo in sonce se vendar enkrat spet bolj prijazno smehlja! — Nikdar pa ne smemo pozabiti, da je sedaj bolje, kakor je bilo enkrat, ko je bil kmet še podložnik, odvisen ne samo od ošabnih vitezov in plemičev, ampak tudi od njihovih pomočnikov valptov in biringov, ki tudi moški mladini niso prizanašali in jih lovili kakor zajce, če so mogočni gospodarji čutili potrebo, da napadejo ali se branijo! — Mnogo mnogo naše zdrave krvi se je tako pogubilo po tujini, že od prvih časov našega podložništva!

Zato pa je ostalo v spominu našega naroda vendarle vsaj nekaj svetlih zvezd, glede katerih je ostal do današnjega dne glas, da so bili boljši kakor vsi njihovi sovrstniki, vsaj bolj človeški in darežljivi. V tem oziru smo že nekaj brali o darežljivosti sv. Hildegarde!

Blažena Hema je bila bogata grofica, ki je imela obsežna posestva na Štajerskem, Kranjskem in celo v dolini Anize ter je — kakor pripoveduje ljudsko poročilo — večkrat potovala po takratnih gorskih potih

Pri nas na Koroškem

PLIBERK

Pred nekaj tedni je umrl Janez Krof, pd. Klemenov oče, v Senčnem kraju pri Pliberku. Vse življenje do svojih 83 let je pridno delal na svoji mali kmetiji.

Rajni je bil dober značaj, toda vedno skromen v svojem življenju ter je prav rad prebiral slovenske časopise in knjige.

SELE

Dodatno k poročilu o grajenju novega mostu pri Hajnžičevi žagi sporočamo, da se promet s poštnim avtobusom vrši nemoteno kakor doslej od Borovelj do Trkla. Edino čez zasilni most je treba potnikom iti peš. Do srede manjnika bo pa novi most že gotov.

BAJTIŠE

Preden je na Veliki četrtek naš zvonček v stolpu umolknil, je še naznanil smrt in pel ob pogrebu gostilničarke Uršule Ogris. Bolezen na jetrih in žolču je 73-letno ženo prisilila, da je po daljšem bolehanju sledila v grob svojemu lani umrlemu možu Matevžu. Bila je dobra in verna žena in vedno naklonjena duhovnikom, ki so oskrbovali Bajtiše.

Gostilna „Pri lipi“ leži ob cesti, ki veže Sele z Borovljami. V prejšnjih časih, ko se je vršil ves promet z vozovi, je bila ta gostilna postaja za počitek voznikom in vprežnim živalim; tudi pešci so vsled utrudljive hoje radi zavili v to gostilno se okrepčati. Tako je bila postrežljiva gostilničarka znana daleč naokrog in jo je zato veliko znancev sprejelo iz njenega doma le nekaj korakov daleč na bližnje pokopališče ob cerkvi.

Blag ji spomin!

TANZENBERG

Dne 23. marca sta se poročila Karel Ribisel in Alojzija Pogatschnig. Gospod Ribisel je kot zavarovalni inšpektor prišel precej po naši deželi naokoli in tudi veliko pomagal beguncem, ki so mu za to zelo hvaležni. Živi že 12 let na Tanzenbergu in je v tem času pripomogel našemu listu do marsikaterega novega naročnika.

Bilo srečno!

ZIHPOLJE

Pozabili smo poročati, da je pred nedavnim umrla v Celovcu pri Elizabetinkah po dolgi bolezni Bogomila Čebul v starosti 56 let. Pokopali smo jo ob lepi udeležbi pogrebcev na Zihpoljah. Rajna je imela raka na pljučih in ji ni bilo več mogoče ohraniti življenja.

Poroko smo imeli v letošnjem pustu samo eno, čeravno je bil tako dolg.

Na srečo so se vrata odprla

Na cvetno nedeljo zvečer je doletela znana polirja Kristla Lužnik, pd. Vrtnikovega na Čepičah pri Štebnu v Podjuni huda prometna nesreča. Med Kokjem in Belovčami — v bližini gostilne Šajternig — mu privozi nasproti nek avto, ki baje ni zasenčil luči na avtomobilu. Kristl se ga je izognil malo preveč, pri tem pa je tresnil s svojim „Volkswagnom“ v telefonski drog.

Pri tej nesreči se je avtomobil prevrnil in pričel goreti, kmalu ga je ogenj popolnoma uničil. Pri zaletu pa so se k sreči odprla vrata in g. Lužnika je vrglo na prosto. Kljub temu pa se je precej poškodoval na obrazu in utrpel škodo na rebrih.

Želimo mu, da bi kmalu ozdravel in spet mogel izvrševati poklicno delo!

Kupuj v trgovinah, ki oglašujejo v našem listu

Starši in birmanski botri imajo v tem času mnogo skrbi in izdatkov, kajti bliža se čas birme in bo treba marsikaj kupiti in napraviti otrokom veselje. Nam in tudi vam ne more biti vseeno, kje boste kupili n. pr. ure, nakit in podobno. Tvrde, ki žrtvujejo denar za oglase v našem listu, ki je pravzaprav vaš list, pričakujejo po pravici, da boste kupovali pri njih. „Roka roko umije, obe roki obraz“ pravi ljudski pregovor in ta prav v našem primeru najbolj velja. Opozoriti vas želimo na nekaj tvrdk, ki so in ki še bodo pokazale razumevanje za vas in vaš list. Kakor smo že zgoraj omenili, se bliža čas birm. Svetovali bi vam, da nakupite vse potrebščine na urah, nakitu, okraskih in vsc, kar potrebujete, pri urarskem mojstru GOTTFRIED ANRATHER V CELOVCU, PAULITSCHGASSE ŠTEV. 9. Tam boste dobili dobro blago in tudi vse potrebne strokovne nasvete.

Posebno novost ima urar Gottfried Anrather za dekleta, in sicer najmodernejšo ure, ki se same navijajo. Ure te vrste so znamke „Eterna-Matic“ in je švicarski patent. Oglejte si jih in navdušeni boste v kvaliteti in lepi, okusni obliki.

Pohišten salonski HILDE KREUZER JE V CELOVCU, KARDINALPLATZ 1. Tvrška Hilde Kreuzer je našim čitateljem dobro poznana že po oglaših v našem listu, vsej javnosti pa po svojem kvalitetnem pohištvu in ljudskih cenah. Tam lahko dobite pohištvo vsake vrste tudi oblaginjeno, modroce in vse Joka-izdelke. Nadalje dobite pri Hildi Kreuzer tudi klavirje in harmonije — nove in rabljene, na posodo in v kup. Poleg tega pa boste imeli še razne ugodnosti.

O veliki izbiri tvrdke Kreuzer priča tudi dejstvo, da ima stalno na razpolago več pohištenih garnitur. Za tiste, ki ne zmorejo večjega denarja, ima tvrdka veliko razumevanje, ker jim da zaželeno pohištvo tudi na obroke. Dostava pohištva ne stane

najboljšo vzgojo. To pa ne samo, kar se tiče pobožnosti, ampak tudi z vsestranskimi dobrimi deli.

Toda njen zakon ni bil srečen. Svojega moža je zgubila vsled težke bolezni, ko se je ravno vračal iz Rima, kamor je bil romal, da vidi in počasti cerkev sv. Petra in papeža. V neki vasi v lavantinski dolini je podlegel in umrl. Tudi svoja dva sinova je po nesreči zgubila! Prej nisem omenil, da je bila grofica Hema tudi lastnica raznih rudokopov tudi na Koroškem blizu Selič. Če je res, da so bili rudarji takrat dobro plačani, je tudi mogoče, da so postali objestni in da se od obeh sinov niso dali krotiti in se tudi niso ustrašili, ko sta sinova, radi neke grde pregrehe, pustila baje enega rudarja kar obesiti!

To je rudarje razdražilo, uprli so se in v bitki proti grofovim ubili oba sina, kakor to kaže tudi neka podoba. Drugi pa trdijo, da se je ta nesreča zgodila takrat, ko so bile na Koroškem težke borbe med privrženci nemškega cesarja Konrada II. in med koroškimi vojvodom Adalbera iz rodbine Epenštajnjskih grofov, ki je hotel Koroško odcepiti od nemške države; gotovo so se tudi sinovi blažene Heme udeležili teh borb na strani cesarja, rudarji pa na strani upornikov in so cesarjevi ta upor komaj zadržali. — Za Koroško so se torej že v začetku 11. stoletja tepli! Vse to kot uvod, da zvedemo razloge za nastanek krasne cerkve in velikega samostana v Krškem.

(Dalje prihodnjič)

NEMŠKI DRŽAVLJANI, POZOR!

Zveza nemških državljanov — Verband deutscher Staatsbürger s sedežem na Dunaju, Wien VII, Mariahilferstrasse 98/2, poziva nemške državljane, ki živijo na Koroškem, da se z dopisnico prijavijo na naslov: Karl Ribisel, Versicherungsinspektor i. R., Tanzenberg-Gersdorf 2, Post Maria-Saal.

MLINČE

Pred nedavnim je ogenj uničil pri Pruglu v Mlinčah gospodarsko poslopje in hišo. Gasilsko delo je bilo težavno zaradi tega, ker je požar izbruhnil ponoči in pa predvsem zaradi pomanjkanja vode v tem kraju. Na pomoč so prihitele požarne brambice iz Rikarje vesi in Žitare vesi, toda niso mogle vsled pomanjkanja vode dosti opraviti. Tako je požar uničil oboje poslopj do tal. Žrtev požara so bili tudi vsi gospodarski stroji in vozovi. Škodo cenijo na 180 tisoč šilingov. Vzrok o nastanku požara je še neznan.

nič. Našim čitateljem priporočamo to domačo tvrdko, ki ima predvsem za manj premožne mnogo razumevanja.

TEXTILHOF NA STAREM TRGU V CELOVCU je trgovina tekstilij, ki je za naše ljudi, ki imajo opravka na trgu in v bližini, najbolj praktična. Večkrat čitate v našem listu oglase, ki vas gotovo zanimajo. Tisti številni, ki kupujejo v tej trgovini, vam potrde, kako zadovoljni so bili z blagom in raznimi oblačilnimi predmeti, katere so si tam nabavili. Še bolj zadovoljni pa so bili z res nizkimi cenami.

V lepem, okusnem in praktično — moderno urejenem trgovskem prostoru so vestno sortirane velike zaloge vseh vrst oblačil za moške, ženske in otroke. Kakor je vam že prav gotovo znano, gre v trgovini TEXTILHOF vse na vago. Zato se boste čudili, če dobite vse po popularno nizkih cenah. Lastnik trgovine je pravilnega mnenja: raje cencje in več kupcev kot pa obratno. In posledica tega zdravega trgovskega načela je širši krog kupcev in več zadovoljnih ljudi.

Tudi vaše zdravje je dostikrat v nevarnosti. Dobro se boste počutili, če se boste varovali alkoholnih pijač in pili samo brezalkoholne pijače. Na tem področju pa se je obnesla pijača „PAGO“ še najboljše ter zadostila željam razvajenih pivcev.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 29. 4.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. Pisan spored. 18.45 Za našo vas: Blaž Singer: Paša, ali poteno krmiljenje. — TOREK 30. 4.: 14.00 Poročila, objave. Zdravniški vedež. Nekaj o vitaminih. — SREDA, 1. 5.: 7.25 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — ČETRTEK, 14.00 Poročila, objave. Travniki so že zeleni. — PETEK, 3. 5.: 14.00 Poročila, objave. Akustični mladinski list (9) 18.45 Večerni ave. — SOBOTA, 4. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 5. 5.: 7.20 Duhovni nagovor! 7.30 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Verzi

SLOVENSKA ZEMLJA,
ZEMLJA KRASNA,
KRISTAL IZ BOŽJE ROKE VZET!

Če želite

- ▶ službo dobiti ali nuditi
- ▶ stanovanje najeti ali dati v najem
- ▶ hišo kupiti ali prodati
- ▶ avto kupiti ali prodati
- ▶ motorno kolo kupiti ali prodati
- ▶ zakonskega druga poiskati

ali če želite nekaj, česar ne morete dobiti v krogu Vaših znancev dajte oglas v

Naš tednik-Kronika

To je NAJCENEJŠA in NAJUSPEŠNEJŠA POT do izpolnitve Vaših želja

Predor pod Rokavskim prelivom

Okrog 21 milj (pribl. 32 km) širok pas morske vode loči britansko otočje od evropske celine. Rokavski preliv je bil skozi stoletja najboljša obramba Angležev pred napadi kontinentalnih vojsk. Le nekajkrat je napadalcem uspelo, da so prišli na otok, toda večim evropskim vojskovodjem se je napad na britanske otoke ponesečil. In to ne vedno po zaslugi angleške hrabrosti. Napoleon je pa tako dolgo okleval z napadom na britansko otočje, dokler ni bilo prepoznano, zato ga je pozneje odločilno premagal vprav angleški vojskovodja Wellington. V minuli vojni si tudi Hitler ni upal napasti angleškega otočja.

Že v začetku tega stoletja se je osnovala v Londonu družba z namenom, da zgradi pod Rokavskim prelivom tunel, ki bi naj Anglijo povezal z evropsko celino. Bilo je to v času velikega gospodarskega blagostanja v začetku tega stoletja. S tehnične strani gradnja tunela že takrat ni predstavljala nerešljivih problemov. Tudi finansiranje, to je zagotovitev potrebnih denarnih sredstev, ne bi bilo težko, ker se je ameriški kapital zelo zanimal za to podjetje, ki je obetalo velike dobičke. Toda po tem ko so na francoski in angleški strani že zvrtili nekaj kilometrov rovov, je naenkrat vsa zadeva padla v vodo, ker je angleška vlada sprejela sklep, da gradnje podvodnega tunela ne bo podprla. Takrat je v angleški zunanji politiki proti Evropi še veljalo načelo „splendid isolation“, to je: bleščeče osamljenosti. Angleži so le v toliko posegali v evropsko politiko, da so vzdrževali ravnotežje sil, ki so se po eni strani zbirale okrog Nemčije, po drugi strani pa okrog Francije. Spričo te prepričave se Evrope so Angleži potem imeli lep mir in so se mogli posvečati svoji donosni trgovini s kolonijami in prekornimi državami. Takrat je Velika Britanija imela največjo vojno in trgovinsko mornarico na svetu.

Do letos je načrt o zgraditvi predora pod Rokavskim zalivom počival. Toda pred nekaj tedni je stari načrt znova prišel na dan in izgleda, da je sedaj angleška vlada najbolj naklonjena tej zamisli.

Je to nedvomno posledica ustanovitve „skupnega evropskega tržišča“, o katerem smo že pred časom poročali. Velika Britanija zaenkrat sicer k tej gospodarski skupnosti še ni pristopila, vendar vsi znaki kažejo, da se bo prej ali slej tudi ona vanjo vključila. Čas „splendid isolation“ je mimo in prav tako tudi čas največjega razcveta angleškega kolonialnega imperija. Vedno bolj spoznavajo Angleži, da je njihova rešitev in tudi rešitev Evrope v združitvi vseh sil.

V zvezi z gradnjo tunela pa je treba še

Motorna kolesa znamke „Reform“, Austro-Rapid. Kosilne stroje „Hofer-Schranz“. Mlatilne stroje (s posebno ponudbo) dvakratno čistilno napravo

JOHANN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, Tihoja 2, p. Dobrla ves

Odplačilo je mogoče na obroke. Cenik dobite po želji brezplačno.

Uradni konjiček „galopira“ po zmrznjenem mesu

Pred nekaj meseci je skupina švedskih importnih firm po naročilu vlade sklenila z Novo Zelandijo kupčijo za 500 ton zmrznjenega telečjega mesa. Na Švedskem se je namreč pojavilo občutno pomanjkanje teletine in gospodinje so morale že stati v vrstah pred mesnicami, da dobijo košček teletine.

Novozelandski govedorejci in mesarji so zahtevali blago točno dobavili, toda ko so tovorne ladje s telečjim mesom prespele na Švedsko, so ondotne zdravstvene oblasti po preiskavi mesa ugotovile, da so nekateri kosi okuženi z bacili tifusa. Zato je bila celotna pošiljka postavljena pod zaporo in vskladiščena v orjaških hladilnicah v Stockholmu. Čez nekaj časa so celotno pošiljko razdelili na manjše partije in jih razposlali v hladilnice po večjih švedskih mestih. Podrobne zdravstvene preiskave so bile dolgotrajne, dokler niso končno ugotovili, da je meso vendarle užito, ter so dovolili prodajo. Sedaj so pa prizadete trgovske firme rekly, da zmrznjene teletine ne morejo več prodati, kajti zaradi dolgotrajnega vskladiščenja v hladilnicah so skladiščne pristojbi-

rešiti vprašanje denarja, kajti gradbeni stroški bi znesli približno okrog 7 milijard šil. Kot pred 50 leti, ta vsota za Amerikance tudi sedaj ne pomeni posebne težave in neka pred kratkim v New Yorku ustanovljena družba se je že ponudila, da ona oskrbi potrebni denar. Vendar Angleži in Francozi še oklevajo, kajti oni hočejo ohraniti večino delnic nove tunnelske družbe zase. Le za ostanek bi bili pripravljene sprejeti ameriško soudeležbo. Angleži in Francozi pa prav sedaj nimajo odvišnega denarja. Toda sčasoma bo tudi ta zadeva urejena, kajti ob pravilni upravi utegne ta predor biti zelo dobičkanosno podjetje. Promet med Veliko Britanijo in Evropo raste iz leta v leto, kljub zamudnemu prekrčevanju na brodove, ki sedaj vozijo vlake preko preliva.

Zato so tudi zasebni angleški gospodarski krogi zelo zainteresirani na gradnji preko-

ZDRAVNIK SVETUJE Zaščitno cepljenje

Iz spoznanja, da zapuška prebolnje marsikatero kužne bolezni dolgo, včasih vse življenje trajajočo imunost, so se razvila zaščitna cepljenja proti nekaterim teh kužnih boleznim. Imunost pomeni, da je postalo telo odporno in neobčutljivo za bolezenske bakterije ali viruse ali za njihove strupenine. Kdor je na primer prebolel črne gove, pegavico ali ošpice, je za vse življenje zavarovan pred ponovnim obolenjem za eno teh kužnih boleznim. Imunizacija obstoja v tem, da prične telo proizvajati snovi proti bolezenskim povzročiteljem, ki so vdrlj v telo. Te protisnovi napravijo bakterije neškodljive in sicer s tem, da le-te skepijo ali pa jih razkrajajo. Organizem pa lahko prav tako tvori strupe proti strupom bakterij, ki so se vtihotapile v telo. Tako imunost, to je odpornost proti škodljivcem, doseže telo samo, če se z bolezenskimi povzročitelji seznanja, da lahko tvori nato protistrupe. Telo mora samo tvoriti protistrupe in ne more tega proizvajanja prepustiti drugemu organizmu, kakor je to slučaj pri zdravilnem serumu. Če zdravimo na primer z zdravilnim serumom difterijo, tedaj prenašamo na bolne osebe protistrupe, ki jih je proizvajal konj, katerega smo namenoma okužili z bacili difterije. Ti protistrupi zdravilnega cepiva, ki izvirajo od konja, za kratko dobo izvrstno učinkujejo proti bacilom difterije oziroma proti njihovim strupenim, ki so napadle bolno osebo; vendar pa postanejo v človeškem organizmu ti protistrupi že v razmeroma kratkem času neučinkoviti. Če naj bo telo zavarovano proti zopetni okužbi z difterijo, tedaj mora telo samo tvoriti protistrupe, ki ostanejo potem učinkoviti v telesu več let. Tako zavarovanje pa dosežemo z zaščitnim cepljenjem, s katerim vnesemo v telo zdravega človeka bolezenske bakterije. To pa ni kar tako lahko, saj bi človek pri takem postopanju lahko zbolel prav za kužno boleznijo, pred katero ga hočemo vendar zaščititi! Zaradi tega je treba zaščitno cepljenje tako uravnati, da sta število in strupenost bakterij sicer zadostna, da vzpodbujata telo k proizvajanju dovoljne količine protistrupev, da pa vendar cepljenec pri tem ne utрпи kake škode.

pa, ki bi bil dolg 32 km. Sestojal bi se iz dveh rovov, od katerih bi vsak imel premer 5 metrov. Tako bi bil za vsako smer pravzaprav poseben tunel. V vsakem rovu bi bila železniška proga, ki bi bila v celoti elektrificirana. Pri uporabi lokomotiv na parni pogon bi se namreč pojavilo vprašanje zračenje, ki bi bilo v tem predoru skozi skale pod vodo praktično nerešljivo. Zato so strokovnjaki tudi odsvetovali gradnjo ceste za avtomobile skozi predor.

Kot običajno, se pa vedno najde kdo, ki je proti vsaki dobri stvari. Tako je združenje angleških hotelirjev proti gradnji predora. Menijo namreč, da bodo izgubili mnogo angleških gostov, ki so se doslej zaradi sitnosti pri prevozu preko Rokavskega preliva (morska bolezen, čakanje itd.) odpovedali počitnicam v Evropi in so raje preživelj svoj dopust v kakem angleškem letovišču. Ti oprejni hotelirji pa pozabljajo, da se je doslej vprav zaradi istih sitnosti marsikateri Evropejec odpovedal vožnji na Angleško.

Slikar Fran Tratnik umrl

V začetku aprila je umrl v Ljubljani akademski slikar Fran Tratnik, ena izmed najbolj izvirnih slikarskih osebnosti na Slovenskem v prvi polovici tega stoletja. Rodil se je leta 1881 v Potoku v Zgornji Savinjski dolini in kot deček stopil v uk pri slikarskemu mojstru Gosarju v Celju. Toda videč, da je njegov „mojster“ bolj trgovec kot umetnik, ga je zapustil in po dovršeni gimnaziji odšel na umetniško akademijo v Pragi. Bil je nemirna narava in tako je odšel na Dunaj, kjer se je spoznal s prvakoma „Moderne“ v slovenski književnosti, Cankarjem in Župančičem.

Na Dunaju je sodeloval pri znanem šaljivem listu „Der liebe Augustin“, ki se ga slovenski izobraženci, ki so v tisti dobi študirali na dunajski univerzi, še gotovo spominjajo. Z Dunaja ga je zanesla želja po spoznavanju še naprej v Monakovo. Vedno bolj se je začel posvečevati risbi in tako je postal sodelavec znamenitega humorističnega lista „Simplicissimus“ v času, ko je le-ta stal na višku svojega razcvita. Med drugim je takrat kot črtičar sodeloval pri njem sam Thomas Mann. Iz Monakovega se je vrnil nazaj v Prago, kjer je sodeloval kot karikaturist pri čeških humorističnih (šaljivih) listih.

Kot priznan umetnik se je vrnil v Ljubljano. Tratnik slovi predvsem po svojih slikah z globoko socialno vsebino kot „Slepici“, „Begunci“, „Cigani“, „Izgubljeni sin“, „Glad“, ki spadajo med njegove najboljše ustvaritve. Zadnja leta je bil restavrator Slovenskega narodnega muzeja v Ljubljani. Rešil je s svojo fino in spretno roko marsikatero starodavno umetnino pred propadom.

4. štev. „VERE in DOMA“

Za Veliko noč je prišla na slovenske domove 4. številka „Vere in doma“, naše družinske revije. Uvodna črtica nam prikaže naše Gure, ki se dvigajo proti nebu med Vrbskim jezerom in Dravo. Prikaže nam krepke in zavedne Gorjance, ki se kljub modernistični navlaki še krepko držijo starih domačih slovenskih običajev in izročil. Pot od Kotnare vasi do št. Ilja je v pomladanski prelesti, ko narava vstaja k novemu življenju, resničen užitek, pri katerem se nam odkrije eden izmed najbolj zanimivih kotičkov koroške zemlje.

Dr. Val. Inzko je prispeval „Srečanje z Andrejem Einspielerjem“, očetom koroških Slovencev, ki je pred 100 leti globoko zoraal v to zemljo in vsejal seme krščanskega življenja ter slovenske zavesti, ki še danes, kljub tolikim viharjem in slaman, rodi zlahtne sadove. Nadaljuje se Polanski povest „Obirjan“, ki nam slika planinsko življenje pod mogočnim Obirjem v davnih časih.

Prikupna je Srienčeva črtica „Takrat na krstnico“, ki nas povede v velikonočne čase v dobi, ko je po naši deželi odnevalo grmenje topov in „je brat zasovražil brata“. Črtico odlikuje sočno prikazovanje pokrajine in neprisljuna povezava z velikonočno liturgijo.

Šepec velikonočne šegavosti pa je prispeval Milka Hartmanova s posrečenim prizorčkom „Velikonočni žegni“, Prizor je neposredno zajet iz življenja našega ljudstva.

Tudi marljivi urednik Pavle Zablatnik obravnava velikonočne običaje, vendar v bolj strnjeni in znanstveni obliki. Med prozo so posejane pesmi Milke Hartmanove, Maksa Sorga in C. V. Škoda le, da so slike že povečini znane, ker so že bile v eni ali drugi publikaciji objavljene v zadnjih letih.

Pestro „pisano polje“ prinaša zanimiva poročila, med katerimi velja posebej omeniti topel članek, ki je posvečen znanemu graškemu slavistu univ. prof. dr. Matlu ter sestavek o slovenskih oddajah na celovškem radiu. Zanimivo številk dopolnjujejo vzgojna rubrika, nadalje kotiček za gospodinje ter druge zanimivosti.

ske kraje Srednje in Južne Amerike ter zapadne Afrike.

Zoper tuberkulozo vcepijo zdravniki človeku med kožne plasti žive bacile posebne, za človeka neškodljive vrste bacilov tuberkuloze. To posebno vrsto bacilov tuberkuloze imenujejo po dveh francoskih odkriteljih „Bacille Calmette — Guérin“. To cepivo je zadobilo potem tudi skrajšano ime BCG (Be-Se-Ze)—vakuina, to je po začetnih črkah „Bacille Calmette — Guérin“. Calmette, francoski zdravnik, in njegov sodelavec Guérin sta s presajanjem bacile tuberkuloze tako oslabila, da so postali neškodljivi. Vakuino rabijo za zaščitno cepljenje malih otrok, ki so potem odpornejši proti okuženju z jetiko. To zaščitno cepljenje proti tuberkulozi je brez vsake nevarnosti, tako kakor tudi cepljenje proti kozam.

Dr. G.

Največje zemeljsko bogastvo

Siromašen mladenič sreča svojega nekdanjega učitelja, katerega lepo pozdravi in ga vpraša, kako se mu kaj godi. Tudi učitelj ga nagovori ter vpraša: „Kako je kaj, moj Janez?“ „Slabo“, mu odgovori nekdanji učitelj: „Siromašen sem, nikjer nimam nič svojega.“ „Kako to?“, pravi nato učitelj, „pa vendar vidim, da si zdrav kot kremen, narastel kot zelena smreka, a obraz ti je rdeč kot lepa rdeča roža.“ „To je že res“, odurne mladenič, „ampak sem siromašen, nimam nobenega posestva“.

Učitelj ga prime za desnico ter mu reče: „Glej svojo desnico, ki je sposobna za vsako delo. Ali bi jo pustil odsekati za tisoč šilingov?“ „Verujte, ne bi je dal odstraniti.“

Glej v glavi dvoje zdravih oči, s katerima gledaš po svetu čudeže v božji naravi — na nebu in na zemlji. Za koliko bi bil dal vid svojih oči?“

„Za nobeno bogastvo na tem svetu“, reče mladenič.

Učitelj pa nadaljuje: „Imaš ušesa s katerimi slišiš, kako potok šumlja, vetrič pihlja, ptičice pojo. Slišiš glas staršev in prijateljev. Za koliko bi bil dal sluh?“

„Za nobene denarje,“ odgovori mladenič. Učitelj pa zaključi takole: „Tedad, dragi moj, si bogat, prebogati. Pridno delaj, moli in bodi varčen, pa se boš pošteno hranil s svojim kruhom. Poleg tega pa si zapomni dobro, da je največje zemeljsko imetje in bogastvo zdravje in veselo, zadovoljno srce.“

Naš jezik v davnih časih

Jezik, ki ga govorimo mi, se imenuje slovenski. V drugi polovici 10. stoletja se je slovenščina prvič pisala.

V majhnem mestecu Freisingu na Bavarskem so v nekem samostanu pastirjevali brižinski škofje. Med njimi je bil v letih 979 do 994 škof po imenu Abraham, ki si je sestavil nekako ročno knjigo. Razen latinskih zapiskov obsega knjiga (hrani se še dandanes v Monakovem) tudi tri slovenske zapiske, in sicer očitno izpoved in v dveh obrazcih pridigo o pokori in grehu. To so „brižinski spomeniki“.

V kakšni zvezi so s škofom Abrahamom in kako so prišli slovenski obrazci v rokopisno knjigo brižinskega škofa?

Malo vemo o življenju tega moža, ki jih je napisal ali narekoval. Kar pa vemo, nam utegne odgovoriti na to vprašanje.

Škofa Abrahama so nagovarjali „Karančanca“ — Korošca. Kakor drugi škofje, je tudi Abraham imel veliko posestev, nekaj

teh je pa zamenjal in sicer tako, da je za posestva na nemškem ozemlju dobil druge v slovenskem delu tedanje Koroške, ki je bila takrat veliko večja, kot pa je danes. Jezik, v katerem so pisani ti spomeniki, nam kaže vse znake naših koroških narečij.

Raba živega, lepega, narodnega jezika v cerkvi je bila nujno potrebna za misijonarje, kajti od tega je bil odvisen uspeh. Če je namreč duhovnik molil in govoril v slovenskem jeziku, ga je ljudstvo razumelo. V tujem nemškem jeziku ni mogel misijonar delati za naraščaj Cerkev in ni mogel poglobiti verskega čustvovanja.

V tej nujni potrebi so nastali brižinski spomeniki, ki so res najstarejša priča in zrcalo slovenskega jezika. Lahko smo ponosni na pismeno pričo, kajti noben drug danes govorniki slovenski jezik nima tako starega spomenika.

Tudi iz poznejših stoletij so se nam ohranili razni rokopisi, kot n. pr. „celovski rokopis“, ki obsega več molitvic in drugega.

Naše prireditve

VABILO

na igro „Kalvarija in vstajenje duhovniške matere“, ki se vrši v nedeljo, dne 28. aprila ob pol 3. uri popoldne in ob pol 8. uri zvečer pri Škorjancu v Boji vesi.

Vse od blizu in daleč pristrčno vabi št. Lipška farna mladina.

STRAH PO KONCERTU

Neki svetovnoznani violinist, ki je skrajno nervozen, je enkrat na nekem koncertu v Buenos Airesu izvajal zelo težak program. Pri klavirju ga je spremljal zelo mlad pianist, ki ga je umetnik prvič vzel seboj na turnejo. Koncert je sijajno uspel in slavljeno virtuoz je imel občutek, da še nikoli ni bil tako dobro spremljan. Po koncertu je stopil k svojemu pianistu, da bi ga objel. Pri tem je njegov pogled obvisel na notah, ki so ležale na klavirju. Ni verjel svojim očem — bile so le Czernyjeve prstne vaje! Mladi pianist je prebledel ob pogledu virtuozu in nato priznal resnico: note za koncert so v kovčku, ki še ni prispel. Če bi resnico povedal prej, bi bil koncert odpovedan, ker so se izvajale skladbe, za katere v tej deželi ni bilo mogoče dobiti not.

Ni pa si upal mojstru predlagati, da bi igral na pamet, ker je pač dobro poznal njegove živce. In tako je medtem, ko je igral, položil na stojalo Czernyjeve etude in tudi ni pozabil od časa do časa obrniti list.

Violinist je bil nekaj časa brez besed in se skušal „spomniti“ vsaj ene napake svojega pianista...

UGANKA

Ta uganka je pa taka:
Ptič prav takšen je ko sraka
saj na njem sploh ni razlike,
ker enak ji je do pike.

(Mož od srake)

ZAKLJUČEK GOSPODINJSKIH ŠOL

Pridite na BELO NEDELJO v št. Rupert

Pripravile bomo razstavo in prireditev v telovadnici Narodne šole šolskih sester v št. Rupertu. — Izkažite nam priznanje za naš trud in pridite!

Razstava ročnih del bo odprta ves dan, kuharski oddelek pa le do 4. popoldne; nato bodo izdelki naprodaj. — Prireditve bo isti dan ob pol 2. popoldne in zaradi pomanjkanja prostora tudi še ob 4. popoldne.

SPORED POPOLDANSKE PRIREDITVE

1. Iskren pozdrav gostom (dekle) — 2. Govor — 3. Gojenke pojo sedem pesmi — 4. Prisegam (igra v treh dejanjih) — 5. Rož — Podjuna — Zilja (v pesmi in simboliki).

Št. Jakob v Rožu

Na BELO NEDELJO vam bomo, gojenke kmetijsko-gospodinske šole v št. JAKOBU V ROŽU, pokazale svoj letni uspeh s posebno prireditvijo.

Do štirih popoldne si boste mogli ogledati razstavo ročnih del in kuhinjskih izdelkov.

Odrska prireditve bo za oddaljene goste ob pol dveh, za ostale ob štirih popoldne. Šentjakobčane pa počastimo zvečer ob sedmih v farni dvorani.

Šolska mladina naj pride že v soboto, 27. aprila, ob treh popoldne tudi v farno dvorano.

SPORED PRIREDITVE:

1. Pesmi — 2. Pozdrav (gojenka) — 3. Sreča je opoteča (igra) — 4. Govor — 5. Pesmi — 6. Rajanje — 7. Trajno ozdravljena (igra) — 8. Rajanje — 9. Pesem.

K razstavi in prireditvi vas vse vljudno vabimo!

Gojenke

Kako se odpravljáš v šolo

(Nadaljevanje)

V zadnji številki smo slišali marsikaj koristnega, danes pa hočemo o šolskih vprašanjih še nadaljevati. Ob tej priliki povemo še to, da pazimo tudi na zunanost knjig prav tako, kot na zunanost lica in obleke ter obutve. Nič ni lepo, če so knjige počekane in razcefrane, če niso zavite itd. Mastnih madežev se sploh boj. Zato ne jej, ko pišeš naloge — in ne jej predvsem ničesar mastnega, tudi pri čitvu drugih knjig ne.

Ko spišeš — lepo počasi in mirno — naloge za prihodnji dan, se začni učiti ustno. Najprej za prihodnji dan, vse lepo po vrsti, mirno, počasi, predmet za predmetom, kakor je pač na urniku. Pri učenju nikdar ne bodi površen, češ, saj že znam. Morda res že znaš iz šole, a bolje je — „drži ga, kot lovi ga.“ Bolje, da znaš temeljito kot le na pol; bolje da znaš več, kot pa premalo. Saj pride tudi še prostost, saj bo še dovolj časa za igranje. Saj pridejo prosti dnevi, saj so prazniki, počitnice. In takrat se odpočiješ, naigraš, naveseliš za vse čase nazaj, ko si se moral učiti. Kdor je pa učenec posebno pridne vrste, torej nekakšne odlične vrste, se bo pa vsak dan učil vse predmete.

Poznam učenko, ki je vsak dan zložila vse knjige po vrsti predse. In je jemala knjigo za knjigo in se iz vsake učila, ne glede na to, ali je bilo za drugi dan ali ne. Pomislite, kako je bilo tej učenki v šoli vse lahko.

Pa poreče kdo: „Moram doma pomagati delati — ne utegnem se učiti, za več dni naprej pa sploh ne.“ Takile izgovori ne držijo nič. Zakaj resnica je, da samo — ali vsaj po večini — le tisti ljudje tako govorijo, ki prav nič ali le malo delajo. Taki zmeraj pravijo: „Joj, nimam časa, ne utegnem!“ V resnici pa ne delajo nič. Razumljivo je to. Ti ljudje vedo namreč, koliko bi morali napraviti. V teh mislih živijo — ne storijo pa nič. In tako frfrazjo sem in tja, v glavi jim gori od misli na delo, v resnici pa ne napravijo tega in ne onega. Kdor ima čas pravilno razdeljen, bo vse o pravem času naredil. Le hiteti ne sme neumno — to se pravi, ne hiteti ta-

ko, da od naglice vse narobe naredi in mora zato venomer popravljati.

Velika reč je, da zna človek pravilno urediti svoj čas. To je prav tako, kakor da si znaš pravilno razdeliti svoj denar. Isto je s časom. Torej časa za učenje je zmeraj dovolj. Na jasnem si moramo biti tudi v tem, da starši nikoli ne bodo zahtevali od tebe dela, če jim poveš, da se imaš mnogo za učiti, kajti starši so vedno veseli, če se otroci učijo. Seveda je kaj drugega tako učenje, če se prej po tri ure spreletavaš okoli in se v zadnjem hipu spomniš, da se moraš učiti in te prav tedaj potrebujejo starši. Takrat je seveda umevno, da bodo nejevoljni, ko si že za igro potratil toliko časa. Takrat lahko, da pade beseda: „Pusti, pa mi zdaj pomagaj!“

A potem je bil v šoli napačen izgovor, češ, nimam

naloge, sem moral doma pomagati. A kako je bilo prej, ko je bil še čas? Seveda, tega ne boš povedal v šoli, tako neumno in resnicoljuben je pač malo-kateri šolar.

Ko se vsega naučiš, pripravi za prihodnji dan vse knjige in zvezke, zloži jih lepo v torbico, poglej če imaš peresnik, pero, svinčnik, ravnilo, radirko, šestilo, plovnik in vse, kar pač rabiš. Pomisli, če je treba drugi dan prnesti kaj posebnega v šolo. Morda kako risbo ali podobnega. Ko vse pretuhtaš, zapri torbo in zapri tudi glavo za šolske zadeve — in sedaj si prost in si mirne vesti in si človek v redu. Zdaj si lahko oddahneš, zdaj pa le na vrt ali k igri ali k domačemu delu ali na sprehod ali h kaki posebno priljubljeni knjigi. Zdaj si dovršil svoj dan in si sam svoj gospodar. Dolžnosti so odpravljene, sedaj sta zabava in veselje na vrsti. (Dalje)

Grmačeva bajta

Grmač ima bajto na bregu.

Kakor povezan koš. Slamnata streha, okenca, da komaj pest porineš skoz nje, zid iz tramov, ki se od starosti rjavo svetijo. Na čumnatinem okencu rdeče mežika fuk-sija.

Grmač sedi na klopki pred bajto. V dolini je cerkev sv. Martina, župnišče in lepo obdelani grunti: Petrov, Jaskov, Devsov, Ožbovčev, Ceglarjev.

Ceglarjevega Grmača najbolje vidi. Košata rdeča streha, velika okna, na katerih leži sonce. Na dvorišču raste divji kostanj. „Moja bajta je hrastova šiška,“ obide misel Grmača. „Strop v kuhinji je zakajen, stene se svetijo od saj. Ni življenja todle. Še mačka se rada potepe v dolino.“

„Prodaj in amen. Ceglarju prodaj, kakor sva se zmenila. Odrine mi stotake, jaz mu dam ključ in zbogom, Breg!“

Nič ni prav Grmaču. Navsezadnje ni tako lahko reči zbogom hiši, kjer si se rodil

in rastel.

Čudno tesno postaja Grmaču. „Res nizko v bregu je tale bajta, toda iz doline je videti prijazna. Posebno, ko se sonce upre vanjo.“

Grmač je pustil vse tako, kakor so uredili mati. Nič ni spreminjal. Mati so radi imeli zdravilne rože pri hiši, kadar je prišla bolezen.

Kar sam korak zanese Grmača k hlevu, ki se tišči brega. Dve kozi in nekaj zajcev.

Prekleman, tole pustiti tudi ne bo lahko. „Nemara sem Ceglarju preveč obljubil,“ grize v Grmaču. „Besedo sem mu dal.“

Kar nič pri volji ni Grmač.

„Prekvato, da sem se zarekel. Ko bi ne bila bajta nič vredna, bi se Ceglar tudi ne gnal, kakor se žene. Kaj bi mati rekli, ko bi vstali iz groba?“

„France, tako ti povem; domek je domek, čeprav ga je le za bobek.“ In bi šli

z zgarano roko skozi štrene sivih las. Grmaču je z vsakim hipom bolj težko. S tesarjenjem dobro zasluži, dela ne manjka. Z leti si postavi hišico v dolini. Na takole bajto Neža ne bo šla.

Vprašal je pa še nikoli ni. To je tudi res. Grmač kar ne more naprej. Kakor bi rad razpredel misli sebi v korist, koj se mu zavozlja nit. Še zdaj se pozna pušpanu, kje je bila odtrgana vejica za žegnano vodo ob materini krsti. Na, sin pa že sili od doma. Danes se mora odločiti. Jutri pride Ceglar po zadnjo besedo.

Grmač se spet vrne na klop. Tukaj so vsak večer sedeli mati in molili rožni venec. Drugega niso več mogli. Po večerji je sedel tudi France. Dolina je ležala pod njim v rahli soparici, njive so se vrstile od Ožbovčevih do Ceglarjevih bukev. Potlej je prišel počasi mrak in luči v vasi. Čez čas zvezde in krhelj meseca, ki je žel zadnje oblakce, ki so zatirali zvezde.

Pozno v noč so se oglasili fantje na vasi. Grmača kar grabi v dušo.

„Ceglar bi gotovo ne pustil te klopki z mirom. Tudi bi vse prenovil. Nič bi ne ostalo starega. Zdaj še diši po materi, potlej bi vse postalo tuje.“

Grmač se z obema rokama tesno oklepa klopki.

Ne bo lahko oditi.

Na večer gre France v hišo. Strop nizek, razkošatena zelena peč za vrati, pod oknom porisana materina skrinja.

France jo odpre. Na vrhu njen molitvenik s koščenimi platnicami, ki so porumenele. Dvoje pisem in nekaj starih Večernic.

Grmačevi prsti drsijo po spominkih.

Počasi zapre skrinjo in sede nanjo. Pod noč pride Ceglar.

Grmač ga čaka na vratih.

„No, France, se bova zmenila?“

„Tako povem, Ceglar. Na Bregu ostanem. Nič ne prodam, še kamenčka ne s poti, ne naročja melise, še jagode ne z gozda. Pogledaj fuk-sijo. Do ovinka bi gledala za menoj. Ti bi je ne zalil in zvenela bi. Ne morem. Do nočij se nisem poznal. Mrtvi so v tej bajti živi.“

„Tako, tako,“ je Ceglar presenečen.

„Ne morem drugače. Bregov je dosti, a samo eden moj. Razumel boš Ceglar.“

Za čas sta še posedela, potlej se je Ceglar vrnil v dolino. Grmač je sedel do mesečine na klopki. Ko je bil Breg ves zlat, je France na široko odprl vrata. Mesečina je bruhnila v zakajeno kuhinjo.

Potlej je Grmač z veselim korakom stopil čez grag, še prej pa je z roko pogladil fuk-sijo, ki je čakala na roso.

Vrat pa ni zaprl.

Iztok

P * I * S * A * N * O * * B * R * A * N * J * E

TOLAR, ki je padel z neba

Nekoč je živela stara žena, ki je imela veliko nogavico. V tej nogavici je tičalo mnogo svetlih tolarjev. Stara žena je imela to nogavico tako rada, da se ni nikdar hotela ločiti od nje. Zvečer jo je celo jemala s seboj v posteljo. Ako pa je kak novček kdaj zašel v to nogavico, ni nikdar več prišel iz nje med ljudi.

Zgodilo se pa je nekoč, da je žena dobila tolar, ki je že prebrodil mnogo sveta, šel skozi mnoge roke in mnoge žepce. Bil je vendar še jako dobro ohranjen; le priznati je treba, da se že dolgo časa ni umil. „Lep tolar si,“ je rekla stara žena, „seveda malo bolj bi že moral paziti na snago. Počakaj, takoj te bom pošteno osnažila in potem te denem v mojo nogavico k drugim tolarjem, od tam ne prideš nikdar več ven.“ Ko je tolar to slišal, se ga je polotil hud strah; rad bi zbežal, toda ni mogel. Stara žena je imela trdo roko kot kleščice in ga ni več izpustila iz svojega prijema. Vzela je staro usnjeno cunjico in stopila k oknu. Okno je bilo odprto, kajti zunaj je bil krasen poletni dan. Tedaj ga je začela stara žena drgniti in snažiti, da bi ubogi tolar zastokal, če bi mu bil dan dar govora. Tako pa je molče trpel svoje muke. Toda postal je gladek, da je bilo veselje. Ko se je starki zazdelo, da je dovolj, ga je podržala proti soncu. Svetil in bleščal se je, da je bilo čudo. V tistem trenutku se je tolar izmuznil starkinemu prijemu, skočil dol na cestni tlak, da je zvonko zažvenketalo. Toda ni si ničesar polomil in začel je bežati, kar se je dalo. Če bi ga videli, bi rekli, da teče hitreje kot poštna kočija.

Ko je starka opazila, da ji je tolar odskakljal, se je tako prestrašila, da bi bila skoraj padla skozi okno. Spodaj na cesti se je igrala gruča dečkov, zato jim je hitro zaklicala: „Fantiči, ujemite moj tolar! Brž, brž! Kdor mi ga prinese, dobi od mene en groš.“

Da vidite, kako so se dečki spustili v tek za tolarjem. Toda ko je ta videl, da ga hočejo ujeti, je začel teči še hitreje, trkljal se je sem in tja, da se je izogibal pogledom in rokam svojih zasledovalcev. Šlo je iz ulice v ulico, preskočil je nekega vrabca, tri svinčene vojake je v diru podrli; vedno naprej, naprej je šel divji lov skozi vse mesto, nato pa še ven iz mesta. Tam pa je prišel naproti nek berač.

Dečki so že bili brez sape, zato so se ustavili in zavpili beraču: „Primi tolar, primi tolar!“ Berač si tega ni pustil dvakrat reči. Na široko se je razkoračil na cesti in si mislil, sedaj pa tolar ne bo mogel mimo. Toda — švrk — in tolar je šinil skozi med nogami.

Ker je prav tam začela cesta položno padati navzdol, primaruha, se je začel kotiliti naprej še z večjo naglico. Berač se je spustil v dir za njim. Toda opoldne ni bil

ničesar jedel, zato so mu sile kmalu pošle in moral je odnehati.

„Primate tolar, ujemite tolar!“ je zavpil in sopihajoč obstal.

Ta klic je zaslišala vrana, ki je sedela na plotu in videla trkljati pod seboj bleščeto stvar. In ne bodi lena, se je pognala za njim, toda ne po nogah, ampak zamahnila je s krili in poletela za bežečim tolarjem. In letanje je mnogo hitreje kot tek. To je opazil tudi tolar in ker je od dolgega tekanja že postal truden, je hotel smukniti v mišjo luknjo, ki jo je pravkar zagledal pred seboj. Toda, o groza, mišja luknja je bila premajhna, on pa prevelik! Tako je sedaj tičal v odprtini, ni mogel ne ven in ne noter in vrana ga je imela. In kaj je storila z njim? Vzela ga je v kljun in ga odnesla v gozd. Tam je stalo visoko drevo in na drevesu je bilo gnezdo. V njem so pa bila tri vranina jajca. In k jajcem je vrana položila še tolar, se vsedla na vse skupaj in začela valiti.

Ali je vrana zvalila tolar, tako da bi ta dobil mlade? Ne, tega ne, kajti tolar ni jajce in ga ni moč zvaliti. Toda gnezdo spodaj ni bilo čisto celo. Ni bila sicer velika luknja, ampak samo majhna špranja med dve-

ma vejicama, in tu skozi se je zmuznil tolar, ne da bi bedasta vrana sploh kaj opazila. Hotel je skočiti na mehki mah, ki je pokrival tla. Toda pod drevesom, na mehkem mahu je sedela majhna ljubka deklica, ki se je je polotila utrujenost, kajti bila je nabrala polno košarico jagod, lepih, zrelih rdečih jagod. In pri svojem skoku je tolar padel v to košarico — čof — prav v sredo mehkih jagod, ki so se pod njegovo težo udale. Sedaj je tičal globoko med njimi in se ni mogel ganiti.

„O, ljubi Bog,“ je vzkliknilo dekletce, „prav lepo se ti zahvalim!“

In kaj je sedaj storila? Odšla je hitro domov in izročila materi košarico z jagodami in tolarjem v sredini.

In kaj je mati naredila s tolarjem? Ali ga je morda zaprla v skrinjo ali nogavico? Ne, bila je preveč siromašna, da bi storila kaj takega. Dekličin oče je bil že zdavnaj mrtev. Zato je revna vdova odnesla tolar k trgovcu in zanj kupila kruha in masla, pa še klobaso, takó dolgo klobaso! Vse skupaj za tolar, ki je bil padel iz nebes! Na koncu ji je ostalo le še pet grošev; za te pa je kupila deklici drobno čeco, ki je bila tako ljubka, da se je je deklica od srca razveselila.

In tolar? Kaj pa se je zgodilo s tolarjem? On je bil sedaj židane volje, samo da mu ni bilo treba za vekomaj ždeti v nogavici. Znova je šel v širni svet, in ako ga srečaš, trdno ga primi!

K-t.

ANTON STUZKA:

Enaka pravica za vse

Nataknen je direktor kina „Kristal“ stopil v brivnico in zagodrnjal med zobmi:

„... jutro, mojster, ... briti!“

„Lepo prosim, gospod direktor, izvolite sesti prosim,“ je uslužno odvrnil mojster. „Gospod direktor, že dolgo časa me niste več počastili s svojim obiskom. Gospod direktor, gotovo uporabljate novodobni električni britovski aparat?“

„Da,“ je zagodrnjal direktor.

„In sedaj je bržkone v popravilu?“ je z rahlim posmehom vpraševal naprej brivec.

„Da, da, kadar stroj odpove, takrat se pač vsakdo rad povrne nazaj k rokodelskemu delu. — Sicer, ako vas smem opozoriti, gospod direktor, sedež, na katerem sedaj sedite, nam je dobavila trrdka „Signum in sin“, ki izdeluje vse vrste pohištvo!“

Zaprepasčen je direktor pogledoval brivca, ki je po vsem videzu znorel. Toda še preden je mogel kaj reči, mu je mojster že zavezal bel prt okrog vratu in pri tem je nenehno naprej govoril. Besede so lile iz ust kot neustavljiv slap. „Čudite se, kako snežno bel je prt. Toda to skrivnost vam lahko zaupam. Jaz dajem vse moje perilo v pranje pralnemu institutu „Vedno bel“, ki ima tudi lastno odzvalno in dostavljalno služ-

bo. Vse v ličnih omotih v 24 urah. Vsakdo je do skrajnosti zadovoljen in vam to trdno morem najtoplje priporočiti.“

Direktorja je od jeze čez in čez zalila rdečica. Zarohnel je: „Obrijte me in pustite me z vašim čvekanjem na miru.“

Brivčev čopič se je z igrivo lahkoto sprehajal po ustnicah direktorja kina „Kristal“. Iz direktorjeve notranjščine je prihajalo topo, zamolklo godrnjanje, ki ga pa je, kot je bilo videti, brivec popolnoma preslišal. — Kot da je v svoje misli zatopljen, je vihtel v roki odprto britev. „Vidite, gospod direktor, to je še kvaliteta, predvojna kvaliteta! Jeklo, ki ne rjavi. Z to britvijo lahko izpodrežete debelo drevo, če treba, se razume. Je tako imenovani vserezaajoči nož in vam ga morem, gospod direktor, najtopleje...“

„Brijte, sem vam že rekel,“ je vzijajoč se od besa siknil direktor skozi stisnjene ustnice, v katere mu je silila milna pena. „Jaz vam bom...“ toda preden je mogel še kaj reči, je brivec z rahlo kretinjo porinil nazaj naslanjalo za glavo in začel s svojim delom.

„Hmja, gospod direktor,“ je menil prljudno, „tudi kadar je človek direktor, bi moral svoje lase, nos in ušesa primerno negovati. Predvsem se ne smejo na zunaj videti kocine, štrleče iz ušes in nosa. Za to iz-

sklanjati nad ograjo ter motrili ljudstvo, ki je valovilo kakor bilke na travniku. Dolgo pridigo je zaključil težko zaželeni amen.

Pevci so se razvrstili okrog orgel. Tik omare je stal Niko in pogledoval izza not na Tilko, ki se je z ruto pihljala po žarečem obrazu. Zvonec je poklical iz zakristije duhovnike, ki so v blestečih oblačilih obdali oltar. Organist je pritisnil, se natezal, majal, sukal glavo in s prsti brzel po tipkah. Mogočni akordi so se odbijali ob poslikanem stropu in kakor ob nalivu padali na množico, ki je drhtela v pričakovanju. Oglasila se je pesem. Ljudje v cerkvi so stezali vratove in srebali glasove, ki so postajali od pesmi do pesmi mogočnejši. Po darovanju je Niko zapel samospev. Odpel si je ovratnik, stopil na pručico in se odkašljal. Glas se mu je v začetku tresel, da so pevci zaskrbljeni gledali vanj. Tilki je bilo srce in ji burno poganjalo kri. Glas se je uravnovesil, dvigal v višino in mehko nežno gostole k koru pri slavcu. Vsi so se odahnili in s ponosom povzeli ob koncu pesem, ki je zabučala in odjeknila v priručni prošnji. Glave po cerkvi so se obračale na kor in se šepetaje povpraševale: „Kdo pa poje?“

Organist je sedel za orgle. Zaskrbljen in razburjen je vlekel registre pa jih zopet porival nazaj. Pevci so si razdelili note in se

sklanjali nad ograjo ter motrili ljudstvo, ki je valovilo kakor bilke na travniku. Dolgo pridigo je zaključil težko zaželeni amen.

Pevci so se razvrstili okrog orgel. Tik omare je stal Niko in pogledoval izza not na Tilko, ki se je z ruto pihljala po žarečem obrazu. Zvonec je poklical iz zakristije duhovnike, ki so v blestečih oblačilih obdali oltar. Organist je pritisnil, se natezal, majal, sukal glavo in s prsti brzel po tipkah. Mogočni akordi so se odbijali ob poslikanem stropu in kakor ob nalivu padali na množico, ki je drhtela v pričakovanju. Oglasila se je pesem. Ljudje v cerkvi so stezali vratove in srebali glasove, ki so postajali od pesmi do pesmi mogočnejši. Po darovanju je Niko zapel samospev. Odpel si je ovratnik, stopil na pručico in se odkašljal. Glas se mu je v začetku tresel, da so pevci zaskrbljeni gledali vanj. Tilki je bilo srce in ji burno poganjalo kri. Glas se je uravnovesil, dvigal v višino in mehko nežno gostole k koru pri slavcu. Vsi so se odahnili in s ponosom povzeli ob koncu pesem, ki je zabučala in odjeknila v priručni prošnji. Glave po cerkvi so se obračale na kor in se šepetaje povpraševale: „Kdo pa poje?“

(Dalje prihodnjič)

Misli ob curkih dežja

Tako je morda bilo prvemu človeku: Sij nade, zlate porodnice novih želj, zazri se je v obraz mlademu veku, sivina hrepenjenja je tavela sem ter tja... Tedaj je spoznal: svoboda je upu dal! Tedaj je zagledal: v slasti je prebledal! Tedaj se mu je zahotelo: vsega, kar stvarstvo mu je razodelo!

Peruti je razpelo iz puhtečih kotanj obupnih potvar dregetajoče koprnenje, razjasnilo je biti obrise brez potvar človeško poželenje, trmasto se bojujoče hotenje. —

In blage poteze Njega v zapoved so se spojile... Vladarju nebá, vodá, gorá, vesoljnega svetá so se solze po licu vlije!

Medtem vrše dalje komaj vidne nitke dežja z neba, ki poplaknejo iz duše vse tihe očitke. —

Valentin Polanšek

vrstno služi ceneni preparat za odstranjevanje kocin „Hornas“, ki ga je moč dobiti v vseh strokovnih trgovinah.“ Po tej pripombi je mirno strgal dalje, ne da bi se menil za strupene direktorjeve poglede. Končno se je procedura, ki se je direktorju zdela pravo mučenje, bližala koncu. Brivec mu je odvezal prt in direktor je že mislil, da je najhujše prestal. Toda brivec je začel znova: „In po britju ne pozabite, vsako vlakenca naše kože žaja po „Barbifluidu“, zato, spoštovani gospod direktor, tudi mi ne bomo opustili...“

„... ne, ne, kar obdržite zase vaš „Barbifluid“. Zaradi mene lahko z njim zalivate vaše rože v lončkih. Imam dovolj, nočem nikdar več imeti z vami opravka. Vi pač niste popolnoma pri pravi pameti!“ In direktor kina „Kristal“ je planil pokonci, vrgel nekaj drobiža na marmornato mizico in se namenil proti vratom. „Kaj takega še svoj živ dan nisem doživel! Vi bi vendar morali postati trgovski potnik in ne brivec, vi reklamni burke! Ali pa morda delate tudi v mestni norišnici?“

„Ne, velespoštovani gospod direktor, tega pa ne. Pač pa vsak drugi večer obiščem vaš kino in zato so mi vaše reklamne predigre tako prešle v meso in kri, da sem si pač mislil, da... velja enaka pravica za vse...“

Vrata so se zaloputnila s tako silo, da so šipe še nekaj časa zvenele.

F. GRIVŠKI:

19

Vozniki POVEST

„Hitro se preobleci še til! Tukaj imaš novo srajco. Kupila sem jo zate. Ali ti je všeč?“ Obrisal si je roke in preprosto kakor otrok božal z očmi zdaj Tilko, zdaj srajco, ki mu je silno ugajala. Nobene besede ni mogel spraviti iz sebe. Tilka se je poredno zasmejala in skočila v vrt. Natrgala je svežo dišečo elvižo in rdeče nageljne ter pela pesmi, ki so se jih naučili za prazniški dan. Pred njo je stopil Niko. Oblekel si je najlepšo obleko, kateri se je prav lepo prilagajala nova srajca. V zadregi je povprašal Tilko: „Zdaj pa ti poglej, če sem ti všeč!“ Obraz se ji je zasvetil. Par trenutkov je obstala, vzela glavnik in počesala Nikotu prečko v valovitih lasih.

„Tako, sedaj si fant, kakor gre!“ je vzkliknila. Vzela mu je klobuk in za trak zataknila šopek.

„Tilka, tako rad te imam!“ je dahnil. „Jaz pa tebe! Glej, da se boš odrezal!“ je naročila, stekla v vežo po svilen ročico in zaklicala Gregorju: „Ata, z Bogom! Zdaj gremo!“

Konja sta bila naprežena. Zavedala sta

se svečanega trenutka, hrzala sta in dvigala glave. Niko je posadil Tilko na povprečno desko od spredaj, sedel zraven nje, nategnil vajeti in pognal.

„Z Bogom, očka! Na svidenje!“

Pred hišo je stal oče Gregor. Ponosno je gledal, kako je voz oddrčal, in smeje je odzdravljaj hčerki, ki je mahala z roko, in hlapcu, ki je dvignil klobuk in zavriskal.

„Hentano, kakšen par!“

Kmalu je zdrčal po klacu še drugi voz, ki ga je vodil Petrov Janez.

Dekleta so si bila izbrala za voznika Nika, moške pa naj bi peljal Janez. Pevke so pripravljale zelenje, da bi z njim opletle oba voza. V vasi so prisledli še drugi. Med veselimi vriski in vzkliki so se odpeljali po cesti. Ljudje so se umikali do grmovja, vsega oprasenega od cestnega prahu. Na prvem vozu so zapela dekleta. Niko je samozavestno držal vajeti in s klici opozarjal romarje, ki so se gnetli v gručah po cesti. Dekleta s šopki v nedrijah so pozdravljala znanke in se šalila med seboj. Za prvim vozom je drdral drugi. Vsi fantje in moške so bili jasnih obrazov, dovtipni in zgovorni, samo organist se je držal slovesno in zaskrbljeno, kakor se spodobi.

V visokem stolpu, ki je štrlel med koša-

Spomini osemdesetletnika

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

VSI GOVORIJO O MENI

Nedolgo za tem so bile v Londonu štiri moje drame na odrih. Še nikoli se ni pripetilo kaj podobnega in po časopisih so o tem mnogo pisali. Če mi naj bo dovoljeno soditi brez prevelike skromnosti, lahko rečem, da so tedaj vsi govorili o meni. Vsekakor pa mi je uspeh prinesel bogastvo in mi preskrbel mnogo novih prijateljev.

In naj se vrnem k svoji prvi nameri, da vam kaj povem o spremembah, ki smo jim pričeli v zadnjih petdesetih letih. Kot modni dramaturg, ki so me imeli zelo v časti, sem bil pogosto povabljen na kosila in mnogo-tera teh kosil so bila naravnost veličastna. Moški povabljeni so prihajali nanje v večernih oblekah z belo kravato, gospe so nosile vse dolge lase, počesane navzgor in mnogo teh las je bilo umetnih. Ko so bili vsi gostje zbrani v salonu, je bilo vsakemu moškemu povedano, katero gospo bo moral peljati k mizi in ji ponuditi svojo roko. Hišni gospodar je bil na čelu spreveda in ob njem dama, ki so ji tisti večer izkazovali največjo čast. Za prvim so se slovesno razvrstili drugi pari. Zadnja je šla v sprevedu hišna gospodinja, ki jo je spremljal kak vojvoda ali poslanec.

KAJ SMO TEDAJ JEDLI

Obilnost in izbranost jedi na kosilih take vrste je bila naravnost fantastična. Za začetek je prišla na mizo kaka juha ali testenine ali riž v suhem. Potem so bile ribe, nato kuhano meso in potem pečenka. Sledil je sladoled, sveže sadje, slaščice, kreme, suho sadje itd. Z juhami smo pili cherry, številne druge jedi so spremljala najrazličnejša vina, v številni šampanjec.

Vendar so bile s tem v zvezi tudi slabe posledice. Ljudje so se strahotno hitro redili. In ob koncu sezone smo tedaj mnogo potovali v Nemčijo in obiskovali slatine, da smo spravljali v red svoja jetra in hujšali.

Potem ko si bil enkrat povabljen na kosilo, si moral, če si hotel veljati za dobro vzgojenega, v enem tednu obiskati hišno gospodinjstvo. Če je ni bilo doma — in včasih si goreče prosil, da bi ne bila doma — si pustil dve vizitki, eno za ženo in drugo za moža. Če pa je bila doma, so te peljali v salon. Seveda si moral biti eleganten v obleki. Kakih deset minut ste se morali pogovarjati, potem pa ste smeli pobrati klobuk, ki ste ga postavili poleg sebe na tla, pozdraviti in oditi. Ko so se zaprla hišna vrata za vami, ste se močno oddahnili.

KAKO SMO V STARIH ČASIH PLESALI

Vso sezono so se vrstili mnogi plesi in če si bil znan v mestu, si lahko dobil po dva ali tri vabila za isti večer. Seveda nismo tedaj plesali plesov, kakršne plešejo danes. Moški so nosili frak z repom in bel žile, visok ovrtnik in bele rokavice. Dekleta so imela carnet, na katerega ste zapisali svoje ime za one plese, ki ste jih želeli plesati

Für Muttis Ehrentag im Mai,
flüstern geheimnisvoll die drei
Das große König-Buch? — Juchhe
ruft Vati: Glänzende Idee!

... wir backen mit **König** mit den Bilderrezepten

145 Seiten!
Auskunft beim
Kaufmann.

z njo in ki jih je dekle še imelo proste.

Dekleta so na plese vedno spremljali domači, matere ali tetke, ki so sedele in klepetale do štirih ali celo petih zjutraj in seveda vedno budno čuvale nad svojimi varovančkami, da bi videle, ali se morda ne vedejo preveč prosto ali ne plešejo preveč in morda prepogosto z enim samim mladeničem.

Plesov, ki jih plešejo danes, tedaj ni bilo. Mi smo plesali polko in lancere, plesali smo mirni valček po dvorani in zelo neokusno je bilo „prevzemati“ komu plesalko.

OBISKI OB KONCU TEDNA

V onem času so bili v navadi obiski ob koncu tedna. V času, o katerem govorim, sem si kupil malo hišo v Mayfairu, ki je bila tedaj še čisto podeželsko bivališče. Imel sem kuharico, sobarico in majordoma.

V mnogih velikih hišah so ob koncu tedna povabili po dvajset ali še več oseb. Seveda svojih služabnikov navadno niso imeli dovolj, da bi stregli tolikim ljudem, in kaka hišna gospodinja je ob povabilu zaprosila, naj bi s povabljenecem prišel tudi njegov služabnik. Tako je gospode navadno spremljal sobar, gospa pa sobarica. Jaz, ki nisem imel sobarja, sem tako pripeljal s seboj majordoma.

V onih časih so služabniki gostov sedeli pri kosilu v istem vrstnem redu kot njihovi gospodarji in gospodarice. Kot pisatelju mi niso izkazali nobene posebne prednosti in dobro se spomnim, da mi je nekega dne moj majordom po nekem takem obisku rekel: „Oprostite, gospod, jaz sem že sit tega, da moram vedno sedeti zadnji pri mizi vsepovsod, kamor sva kdaj povabljeni. Ali bi morda vi ne mogli postati poslanec ali kaj drugega?“

Za take obiske ob koncu tedna so se vsi oblačili kot za večerjo. Ko pa so se gospe umaknile, so se moške v svojih sobah oblekli v temne jopiče, ki so bili tedaj še novost in se znova zbrali v kadalnici, kjer so klepetali, pili in predvsem kadili, kar seveda v salonih ni bilo dovoljeno.

V onem času je bilo življenje zelo prijetno, seveda ne za vse. Ubogi ljudje so živeli v umazanih bednih kočah in garali, da so se preživeli in ko so ostareli, so bili lahko srečni, če so jih sprejeli v ubožnico. Brezposelnost se je tedaj šele porajala. Kolikor se spomnim, prva svetovna vojna ni prinesla kakih večjih razlik v načinu življenja. V letih okoli 1920 bogataši niso bili več bogati, ubogi pa manj revni. Šele druga svetovna vojna je s svojimi strahotnimi davki in z draginjno prinesla spremembe, ki so nas vse zadele. (Konec)

URADNA OBJAVA

FINANČNO MINISTRSTVO

Zadeva motornih vozil delojemalcev za vožnje od stanovanja do delovnega mesta

Tozadevni zvezni zakon BGBl. Nr. 69/1957 stopi v veljavo dne 28. aprila 1957.

Uradne tiskovine za prošnje, ki vsebujejo najvažnejše podrobnosti, se dobijo že od 18. aprila naprej pri vseh obratnih finančnih uradih.

Podrobnejši razglas finančnega ministrstva najdete v „Amtsblatt der Oesterreichischen Finanzverwaltung“ (Verlag der Staatsdruckerei), ki je izšel dne 18. aprila 1957.

NI MOGEL NAJTI POVODA ZA SMEH

Neka Angležinja, ki je vložila na sodišču tožbo za razvezo zakona, jo je bila pripravljena umakniti pod pogojem, da se bo njen mož vsaj četrte ure na dan smejal v njeni

Glückwünsche

werden zu vielen Gelegenheiten ausgesprochen, doch selten wird so viel beglückwünscht und geschenkt wie zum Muttertag! Weisen Sie die Leser unseres Blattes rechtzeitig durch ein Inserat auf die vielen Artikel hin, die sich als Muttertagsgeschenke eignen.

družbi. Zakonski mož pa je izjavil, da ne more najti doma nobenega povoda za smeh in zato ne more pristati na ženini pogoj, in tako bo imelo zadnjo besedo sodišče.

PENZION ZA LEVE

Za utrujene cirkuške leve, ki so jim naporne poletne turneje „zrahljale živce“, je v bližini Bordeauxa neki tovarnar odprl levji penzion. Tu bodo levi proti dnevni odškodnini 2.5 švicarskih frankov deležni vse oskrbe s prehrano in „stanovanjem“.

Brez kemičnih dodatkov

-Grand Tourist

TARZAN
MUSTANG
MECKY

Hauptvertretung **August Kasan**

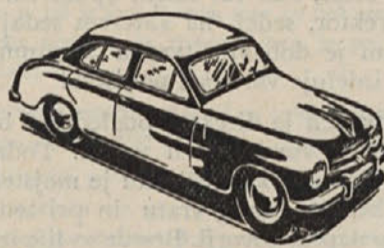
KLAGENFURT, Lidmanskyygasse 2
Kundendienst — Reparatur — Ersatzteile

Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠČINE
dobite najugodnejše pri

**HANS
WERNIG**

Celovec, Paulitschgasse (Prosenhof)

ČE AVTO SVOJ STARI PRODAJAŠ,
AL' MOTORJA ZNEBIL B' SE RAD,
BRŽ KUPCEV TI MNOGO PRIZENE,

„Tednikov“

NAJMANJŠI INSERAT

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 S (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

KINO

CELOVEC-KLAGENFURT STADTTHEATER

26. do 29. 4.: barvni film: „Verliebt in eine Königin“
30. 4. do 2. 5.: „Ausser Rand und Band“, II. del (ni za mladino)

PRECHTL „Kaiserjäger“ (podaljšan)

KAMMERLICHTSPIELE „Drei Münzen im Brunnen“

WULFENIA

26. do 29. 4. barvni film: „Frauen sind für die Liebe da“. Film z lepimi ženskami in dobrimi komiki.

30. 4. — 2. 5. CinemaScope barvni film posebnega formata: „Dem Tode entronnen“. (Vstop za mladino prepovedan).

VOLKSKINO

Od 26. naprej humoristični film: „Roter Mohn“ (za mladino do 14 leta prepovedano)

PLIBERK

27. do 28. 4.: „Der Schmied von St. Bartholomä“. (Tudi za mladino).
30. 4. do 1. 5.: „Lügen haben büßsiche Beine“. (Tudi za mladino).

Enosni priklopniki, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavlja rabljene in poceni **AUTOVERWERTUNG FRANZ RUMWOLFE**, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18, telefon 37-78.
Rdeče in belo vino

Za pomlad kupite blago in perilo dobro in po nizki ceni pri **STOFFSCHWEMME**, Klagenfurt.

Črke za portal pri **Jenoch**, Tudi Neon-razsvetljava. Klagenfurt, Herrergasse 14

SADNA DREVESCA

Najboljša sadna drevesca ima drevesnica ing.

MARKO POLZER

pd. Lazar, p. St. Veit in Jauntal.

KAUFT SCHUHE

BEI

Grohar

POROKA

Za vsako nevesto primerne okraske za glavo, novosti v nevestinih pajčolanih, mirte, za camarje, velika izbira v strokovni trgovini „**PRINZESS**“, Klagenfurt, Alter Platz 34.

Gumijasti in dežni plašči

plašči iz balonske svile in plašči za motoriste najceneje v strokovni trgovini

V. Tarmann

Klagenfurt, Völkermarkter strasse 16.